

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 109

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

11

STUDENI
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Caplar
Palмотићева 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tržilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

472

Sklonište Šugarska duliba

480

Castor – između bogova i smrtnika

484

Đurđa Sučević – Dragojla 20. stoljeća

497

Golubinka u Grulovićima dulja od dva kilometra

Sadržaj

Članci

472 Sklonište Šugarska duliba

Alan Čaplar

480 Castor – između bogova i smrtnika

Damir Šantek

484 Đurđa Sučević – Dragojla 20. stoljeća

prof. dr. Željko Poljak

489 Putovima runolista kroz Bijele stijene

Hrvoje Tržić

493 Čovječe, znaš li čuvati planinu?

Klara Jasna Žagar

497 Golubinka u Grulovićima dulja od dva kilometra

Teo Barišić

Tema broja

Planinarsko sklonište Šugarska duliba

Naslovnica

Jesenski ugođaj na Ivančići
foto: Zoran Stanko

Rubrike

500 Naručite planinarski kalendar za 2018. godinu!

502 In memoriam: Stanislav - Stanko Gilić (1932. – 2017.)

503 Speleologija: Sedmi Speleo Film Festival u Karlovcu, Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta

504 Sportsko penjanje: Nacionalni program osposobljavanja trenera sportskog penjanja u NP-u Paklenica

505 Nova izdanja: Udžbenik »Speleologija« – knjiga nad knjigama, Miro Lay: »Kilimanjaro 1981.«

507 Vijesti: Susret voditelja planinarskih skupina djece i mladih na Platku, Uspješan Tjedan planinarenja i penjanja u NP-u Paklenica, 67. Dan slavonских planinara održan na Strmci, 90. obljetnica »otkriva« Cerinskog vira, 130 planinara na danu PD-a Mrsinj, Planinarska izložba

uz 65. obljetnicu HPD-a Lipa Sesvete, Stotinjak planinara uživalo u jesenskim vizurama Središnje Istre, HPD HZZO Požega proslavio 10 godina, Izložba fotografija Zorana Stanka »U zagrljaju ljetopice«, Dan Via Dinarice obilježen usponima na vrhove Dinarskoga gorja, Na Žbevnici održan Dan istarskih planinara, Denali u Zagrebu, Foto-natječaj PD-a Rudač Moravice

519 Kalendar akcija

Sklonište Šgarska duliba

Alan Čaplar, Zagreb

Velebitski planinarski put najljepša je planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Prateći Premužićevu stazu kroz sjeverni i srednji Velebit te nastavljajući kroz južni Velebit do najviših velebitskih vrhova i impresivne Paklenice, VPP omogućava planinaru da upozna raznolike i posvuda vrlo atraktivne vizure. Put započinje na planinarskom domu Zavižan, koji je sagrađen na temeljima predratne Krajačeve kuće. Predsjednik HPD-a Ivan Krajač pribavio je i sredstva za izgradnju planinarske staze od Zavižana do Baških Oštarija, koju je majstorski trasirao i graditeljski izveo šumarski inženjer Ante Premužić. Između dva svjetska rata HPD je tiskao i opsežan »Vodič po Velebitu« tadašnjeg urednika »Hrvatskog planinara« Josipa Poljaka, koji je sjajnim fotografijama ilustrirao Radivoj Simonović. Izgradnjom i uređenjem niza planinarskih kuća i skloništa generacije planinara stvorile su povoljne uvjete za uzdužni obilazak Velebita. Ti su objekti i danas ključne točke nacionalnih parkova Sjeverni Velebit i Paklenica, odnosno cijelog Parka prirode Velebit.

S namjerom da popularizira planinarenje na Velebitu, Planinarski savez Hrvatske i skupina markacista na čelu s dr. Željkom Poljakom osmisnila je, obilježila i 1969. otvorila Velebitski

planinarski put. Zbog ratnih je djelovanja trasa VPP-a na južnom Velebitu, koja je prije vodila preko Visočice na Struge, skrenuta od Jelove ruje prema Stapu i Velikom Rujnu. Do danas je VPP prošlo nekoliko tisuća planinara, a značka VPP-a jedan je od najdražih suvenira među planinarima koji obilaze planinarske obilaznice. Premužićeva staza danas je zaštićeni spomenik kulture upisan u Registar kulturnih dobara RH, a cijeli je VPP dionica međunarodnoga dužinskog turističko-planinarskog puta Via Dinarica koji povezuje najljepše planine Dinarskoga gorja.

Jedan od najvećih izazova na Velebitu oduvijek je bila skrb o planinarskim objektima jer su oni uglavnom udaljeni od prometnica, izloženi vrlo oštrim vremenskim uvjetima, a građevinska sezona na planini traje samo nekoliko mjeseci. Pri uspostavljanju VPP-a posebno se vodilo računa o tome da na svaki dan hoda bude barem jedan građeni objekt pa su tako na nekim mjestima za planinarske potrebe uredene stare kuće velebitskih gorštaka, šumarske kuće (Alan, Mrkište, Kugina kuća, Jelova ruja), cestarska kuća (Vila Velebita), bivša škola (Ravni dabar), pa čak i žandarmijska stanica (Paklenica). Nepostojanje kuća na nekim dionicama rješavalo se izgradnjom novih (Ivine vodice, Skorpovac, Ždrilo) i helikopterskim postavljanjem bivaka metalne konstrukcije (Šgarska duliba, Ograđenica). Danas je na trasi VPP-a ili tik uz nju u funkciji više od 15 objekata. To su Zavižan, Rossijevsko sklonište, Alan,

Od nekadašnje kuće na Šgarskoj dulibi ostala je samo cisterna

Ograđenica, Skorpovac, Ana u Bačić dulibi, Ravni dabar, Prpa i Vila Velebita na Baškim Oštarijama, Ždrilo, Šugarska duliba, Tatekova koliba na Stapu, Zavrata, Struge, Ivine vodice i Paklenica. Njima se mogu pridodati i drugi planinarski objekti na Velebitu, koji također mogu poslužiti obilaznicima VPP-a: Mrkvište, Careva kuća, Kugina kuća, Visočica i drugi. Tijekom proteklih desetljeća u funkciji je bilo još nekoliko kuća, da spomenemo samo neke: (nekadašnji) Skorpovac, Radlovac, Pejakušu, Brkljačićevu skloništu na Baškim Oštarijama, Gojtanov dom na Visočici.

Zbog dužine puta posebno je zahtjevno područje južnog Velebita između Baških Oštarija i Paklenice, u kojem nema visinske ceste koja bi omogućila jednostavan prijevoz materijala ili opskrbu. Važno je sklonište na tom putu podigao u slikovitom dolcu Stapu zadarski planinar Slavko Tomerlin, poznat pod nadimkom Tatek. Zalaganjem PD-a Željezničar iz Gospića proteklih je godina izgrađena nova kuća na Visočici, vrlo blizu ruševnih ostataka legendarnoga Gojtanova doma. Godine 1989. na visoravni Plančici kod Šugarske dulibe postavljen je kontejner i uređen

naše planine

11 - 12
1989

ALAN ČAPLAR

Članovi PD-a Naftaplin u jednoj od brojnih radnih akcija na planinarskom skloništu Šugarska duliba

Unutrašnjost skloništa prije uređenja

kao jednostavno planinarsko sklonište, a dugačka dionica VPP-a od Baških Oštarija do Šugarske dulibe prepolovljena je prije dvije godine izgradnjom planinarskog skloništa Ždrilo. To je sklonište osmislio, dizajnirao i s nekolicinom suradnika sagradio planinarima sada već dobro poznati arhitekt Ivan Juretić iz Rijeke. Posebno je zanimljivo da su sklonište Ždrilo i obnovljeno Rossijevu sklonište ušli u svjetske kataloge arhitekture kao primjeri funkcionalne i privlačne suvremene arhitekture. Treba posebno istaknuti da je izgradnji, uz planiranje i pripremu građe u radionici, prethodio složen helikopterski prijevoz materijala, a prije svega toga trebalo je više puta doći u Šugarsku dulibu radi odabira mikrolokacije za izgradnju skloništa. Uz to što je bilo potrebno odabrati mjesto nadomak trase VPP-a, vodilo se računa i o tome da sklonište bude dovoljno zaklonjeno od jakoga vjetra, a da ne bude na mjestu koje u zimskim mjesecima zatrpuvaju snježni nanosi. Kao i obnova Rossijeva skloništa prije nekoliko godina, sve je to ostvarenio uz finansijsku potporu HPS-a i izravan angažman članova HPS-a. Sklonište je brzo postalo veoma omiljeno među planinarima pa su mnogi

poduzimali izlete samo kako bi ga vidjeli, a ne da bi posjetili neki od vrhova na tom dijelu Velebita.

Ljetos je od Ždrila titulu arhitektonski najzanimljivijega planinarskog objekta na Velebitu preuzeo susjedno sklonište u Šugarskoj dulibi. Nekadašnji neugledni kontejner dobio je sasvim nov izgled i funkcionalnost, ponovno zahvaljujući angažmanu Ivana Juretića i finansijskoj potpori HPS-a, pri čemu svakako treba istaknuti i angažman članova PD-a Naftaplin, koji se od 1989. neumorno skrbe o tom teško dostupnom objektu usred Velebita. Planinari koji obilaze VPP često se pitaju zašto je kontejner postavljen baš u Šugarskoj dulibi kad ona planinarima na prvi pogled ne pruža ništa atraktivnoga. Međutim, iako većina planinara tuda prolazi nezainteresirano, ona ima svojih čari. Okružena je nizom slikovitih vapneničkih kukova, od kojih je jedan (Plana) stanište glasovite velebitske degenije, koju je 1907. otkrio peštanski botaničar Arpad Degen. U drugoj polovici 19. stoljeća sagrađena je u Šugarskoj dulibi na visini od oko 1200 m velika zgrada žandarmerijske stanice, koja je poslije prenamijenjena u lugarnicu. Ona je dugo bila uporišna točka za planinare i velebitske istraživače. Poslije Prvoga svjetskog rata upotrebljiv je bio samo dio zgrade, a nekadašnji se objekt poslije sasvim urušio. Ipak, ostala je sačuvana njezina cisterna, koja je prava blagodat za putnike jer je to jedina pitka voda na toj dionici VPP-a.

Prepoznavši potrebu za skloništem na tom dijelu Velebita i povoljan položaj uz cisternu, u dva su navrata pokrenuti planovi izgradnje planinarskog skloništa na temeljima srušene zgrade i od kamenog materijala od kojeg je bila građena: prvi put 1988. prema projektu PD-a Naftaplin, a drugi put 2004. akcijom HPS-a koju je inicirao i zdušno podupirao Drago Trošelj, dugogodišnji planinarski aktivist iz Našica. Ti se planovi nisu pomakli dalje od izrade projektne dokumentacije i prikupljanja velikog broja dozvola i suglasnosti potrebnih za izgradnju čvrstog objekta na postojećoj lokaciji. Stoga su PSH i PD Naftaplin 1989. postavili na Plančići kod Šugarske dulibe, kao privremeno rješenje, metalni kontejner koji do danas služi kao planinarsko sklonište. Prije je u Naftaplinovoj tvrtki Crosco služio kao kupaonica u sklopu bušaćeg postrojenja, točnije, u njemu su bili tuševi. Pri preuređenju u sklonište tuševi su demontirani te

Branimir Antun Odicki

9. 6. 1942. – 14. 12. 2016.

Članovi PD-a Naftaplin započeli su nakon Domovinskog rata obnovu planinarskog skloništa na Šugarskoj dulibi. Glavni pokretač tih radova bio je iskusni planinar i član toga društva Branimir Antun Odicki. Obnovu kontejnera na Šugarskoj dulibi prihvatio je kao svoj osobni doprinos sigurnosti svih posjetitelja Velebita. Neumorno je desetak godina u svim vremenskim uvjetima odlazio na Velebit, gradio, popravljao i čistio sklonište, a usto zapisao i dokumentirao svaki odlazak i rad na skloništu.

Aktivno se uključio i u rad Komisije za gospodarstvo HPS-a, sistematizirao podatke o svim planinarskim objektima u Hrvatskoj te s drugim članovima Komisije pripremio postavljanje plavih ploča na sve planinarske objekte u Hrvatskoj.

Svake se godine u okviru rada Komisije za gospodarstvo zdušno uključivao u pripremu i obradu podataka radi raspodjele sredstava za obnovu i uređenje planinarskih objekata. Po potrebi je pomagao društvenim-upravljačima objekata u pravilnoj realizaciji odobrenih troškova. Pripomogao je da se nabave i kontejner i drvene kućice koje i danas kao planinarske objekte koriste planinari na Malom Libinju, Učki, u Stubičkim Toplicama i kod Zatona. Njegov je požrtvovan planinarski rad bio prepoznat i cijenjen pa je 1997. primio godišnje priznanje HPS-a za društveni rad, a 1999. brončani znak HPS-a.

Rođen je 9. lipnja 1942. u Virovitici, gdje je pohađao osnovnu školu. Tijekom školovanja zanimalo se za astronomiju i astrofiziku te je sa Zvonkom Đurđevićem konstruirao i lansirao rakete. Sudjelovao je u izgradnji autoceste Zagreb – Ljubljana 1958., a 1959. upisao se u trogodišnju Rudarsko-industrijsku školu u Labinu. Treći je godinu završio i maturirao u Probištipu u Makedoniji, u rudniku olova i cinka Dobova, Zletovo. Zaposlio se u Istarskim ugljenokopima Raša kao kopač ugljena i tamo radio do odlaska u vojsku 1963. Po povratku iz vojske 1965. zaposlio se u INA Naftaplinu. Nakon dodatnog školovanja u Rudarsko-tehničkoj školi nastavio je raditi kao tehnolog u odjelu za hidrodinamska mjerjenja. Na tim je poslovima radio do odlaska u mirovinu 2005.

Nažalost, dugotrajna i teška bolest odvojila ga je od daljnje planinarske aktivnosti. Umro je u Zagrebu koncem prošle godine, ne dočekavši ostvarenje svog sna, potpuno uređenje planinarskog skloništa na Šugarskoj dulibi.

su izvedeni popravci i preinake: ugrađeno je pet kreveta na kat i još jedan postrani, klizna pregrada, stol i dvije klupe, a usto i dvokrilni limeni ormari. Krov kontejnera bio je ravan pa je na njega zavarena željezna konstrukcija i postavljen krov od aluminijskog lima. Budući da je kontejner bio pretežak za transport helikopterom na Šugarsku dulibu, skinute su vanjske i unutarnje zidne i podne plohe na središnjem dijelu. Zatim je kontejner razrezan na dva jednakata dijela i tako dopremljen u Baške Oštarije, odakle je 13. listopada 1989. ujutro u dvaleta prebačen helikopterom na Plančicu. Zabilježeno je da su planinari Željko Brenčić, Miljenko Dučić, Nikola Matasić, Ivan Hrčka i Vilim Puškar još istoga dana montirali skinute plohe i krovni pokrov, potom se odmorili i najeli, te nakon toga uredili okoliš i kao prvi gosti prenoćili u kontejneru na Velebitu. Sutradan su ustali u 6:30 i nakon doručka se uputili preko Panosa do Rizvanuše. U tim su radovima sudjelovali brojni radnici Naftaplina, a također i planinari i dužnosnici HPS-a, na čelu s tajnikom Nikolom Aleksićem. Aleksić je također sudjelovao u određivanju lokacije postavljanja kontejnera tijekom ljeta 1989. Snimak helikopterskog postavljanja skloništa objavljen je iste godine na naslovnici našeg časopisa.

Nemoguće je nabrojiti sve ljude koji su sudjelovali u održavanju kontejnera na Šugarskoj dulibi. Manje popravke i redovno održavanje morala su uvijek obavljati dvojica, nikako jedan čovjek, a za opsežnije je radove bilo potrebno više ljudi.

Uređivanje skloništa u Šugarskoj dulibi

Članovi PD-a Naftaplin više su puta sanirali krov, montirali peć i čistili cisternu te obavljali druge radove na održavanju skloništa. Shvaćajući važnost toga skloništa, pogotovo nakon požara u kojem je izgorio Gojtanov dom na Visočici, financijsku je i logističku pomoći uvijek pružao i HPS, a članovi PD-a Naftaplin aktivno su se angažirali u HPS-ovojoj Komisiji za planinarske objekte. Luka Adamović obnašao je dužnost pročelnika Komisije, a Branimir Antun Odicki bio je njen dugogodišnji član. Iz njihovih se bilježaka u planinarskim dnevnicima i iz upisnih knjiga može iščitati požrtvovost mnogobrojnih ljudi koji su radili na uređenju planinarskog skloništa. Vrijedi spomenuti da su, uz ostale, radovima na skloništu mnogo pridonijeli i članovi nekoliko slavonskih planinarskih društava (Klikun, Krndija, Zanatlija iz Osijeka).

Opsežniji radovi u Šugarskoj dulibi obavljeni su 1997. i 1998., nakon Domovinskog rata. Tada su Adamović i Odicki u više dolazaka sanirali krov, obnovili vrata, popravili najveća oštećenja, donijeli nove spužve za ležaje te očistili kontejner i cisternu. Nekolicina naftaplinaša i Jure Pezelj, žitelj Lukova Šugarja, dopremili su 1999. novu peć i montirali je, a kontejner su ponovno obojili.

Ivan Juretić priprema drvenu građu u svojoj radionici

Planinarsko sklonište Šugarska duliba danas

Svake su godine poduzimali i po desetak pohoda na Velebit, uvijek s namjerom da naprave nešto korisno na kontejneru ili oko njega. Dakako, našlo se uvijek i vremena za posjet staništu degenije ili za uspon na neki od obližnjih vrhova.

Čini se da je sanacija krova zadavala najviše glavobolje jer se on do 2003. više puta obnavljao. Nakon Adamovića i Odickog akcije održavanja i popravka skloništa vodili su Zdenko Đanić i Višnja Hojanić. Godine 2005. njihovom velikom akcijom, koju je vodio Zdenko Đanić, a za koju je materijal za obnovu prevezen helikopterom Hrvatske vojske, sklonište je dovedeno u donekle prihvatljivo stanje. Tada je obnovljen pod i napravljen vanjski zahod. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje donirao je ploče za pod, a za kupnju građevinskog materijala skupljale su se donacije u matičnom društvu. Tvrtka Croesco omogućila je kamionski prijevoz materijala, a HV helikopter. Izvođači radova, prema Đanićevim riječima, bili su »sekcija Velebit, nezavisna udruga pustolova i dama PD-a Naftaplin & novokooptirani članovi«. Nakon toga bilo je još pokušaja da se prilično oštećen kontejner uredi. Kupljena je i građa, koja se nakraju morala prodati jer je bilo nemoguće

organizirati besplatan helikopterski prijevoz, a PD Naftaplin nije ga mogao financirati. Osim o skloništu, naftaplinci su se skrbili i o cisterni – čistili je i održavali kako bi planinarima na njihovu putu bila dostupna pitka voda. Dogadalo se katkad i da nestane vode, no ponajviše krvnjom pastira koji su njome napajali blago.

Posljednjih se godina stanje skloništa ponovno pogoršavalо, najviše zbog nemara pojedinih

Dvije staklene stijene posjetiteljima skloništa omogućuju jedinstven doživljaj boravka u prirodi

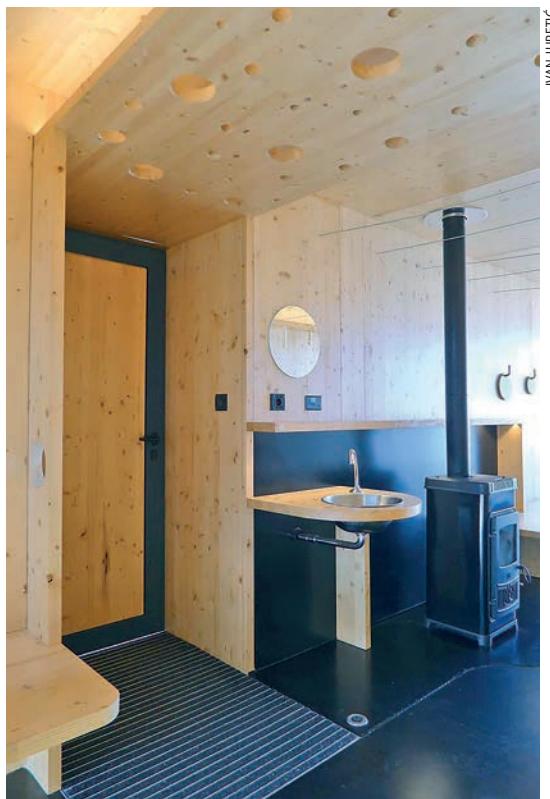
IVAN JURETIĆ

posjetitelja, ali i zbog vrlo oštrih vremenskih prilika na Velebitu. Pa ipak, PD Naftaplin uvijek je nastojao učiniti boravak planinara na Šugarskoj dulibi čim ugodnijim. I nakon smrti Branimira Antuna Odickog nova se generacija naftaplinaca na čelu s Ljerkom Armano i njezinim suprugom Damirom nastavlja uspješno skrbiti o skloništu. U lipnju 2016. HPS i PD Naftaplin pribavili su dopuštenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode za obnovu skloništa i odmah započeli s radovima. Lanjskog su ljeta i jeseni obavljeni svi pripremni terenski radovi, nabavljen je sav materijal za obnovu i održan veoma opsežan projektantski i obrtnički posao pripreme projekta u radionici. Pritom je utvrđeno da se čvrsta čelična konstrukcija može iskoristiti kao osnova za novo sklonište. Arhitektonski su osobito atraktivna dva prozora koji omogućuju da posjetitelj u skloništu ima osjećaj boravka u samoj prirodi, kao na kakvoj ostakljenoj terasi. Dio materijala dopremljen je na Velebit još lani, ali se zbog dolaska zime radovi tada nisu mogli završiti.

U petak, 28. srpnja ove godine, krenuo je kamionski transport prefabriciranih elemenata s Grobnika do sedla na šumskoj cesti za Panos, odakle su manjim transportnim helikopterom u petnaest naleta prebačeni do kontejnera na Šugarskoj dulibi. Istovremeno je iz Šugarske dulibe odvezeno oko pet tona otpada nastalog čišćenjem skloništa i njegova okoliša. Slijedili su desetodnevni završni radovi u kojima je sudjelovalo dvadesetak planinara dobrovoljaca iz različitih dijelova Hrvatske i Slovenije, koji su se pridruživali Ivanu Juretiću i Damiru Armanu. Radove su podupirali

i nadzornici Parka prirode Velebit, članovi HGSS Stanice Gospić i dužnosnici HPS-a.

Stari je kontejner dobio nove, velike prozore od termoizolacijskoga, kaljenoga sigurnosnog stakla, novu, natprosječnu termoizolacijsku ovojnicu, konstruktivno pojačanu strukturu ravnoga krova s dodatnim termoizolacijskim slojem i vrhunskom hidroizolacijskom membranom koja bi sljedećih desetljeća trebala u ekstremnim planinskim uvjetima jamčiti potpunu vodonepropusnost. Ispod kontejnera ukopan je i izoliran spremnik za kišnicu zapremine tisuću litara, spojen na krovnu površinu, a radi opskrbe električnom energijom ugrađen je solarni panel. Sklonište raspolaže dvjema rasvjetnim linijama, električnom pumpom za crpljenje vode, USB utičnicama i utičnicom za napon od 230 V. Novi inventar i namještaj skloništa kompozicijski podvlače petnaestak metara dugačka klupica/ležište, četiri naročito oblikovana stolića koji se mogu presložiti u ležajeve, luster s vješalicom te mala polica s umivaonikom. U sredini je postavljena peć spojena na dimnjak, a ispod klupe uređeno je manje spremište za inventar. U skloništu ima desetak

IVAN JURETIĆ

spavačih mesta, a posebnost su četiri pomoćna viseća platnena ležaja koji se po potrebi razapinju između stranica kontejnera.

U dalnjih nekoliko vikenda u kolovozu pročelje skloništa obloženo je panelima i uređen je vanjski zahod, a početkom rujna izvedena je završna akcija prekrivanja krova te izrada kamenog postamenta i klupica uza sklonište. Radovi su se odvijali na volonterskoj osnovi pod vodstvom arhitekta Juretića, a nabavku, izradu i prijevoz materijala financirao je HPS. Tako je sklonište ponovno stavljen na raspolaganje posjetiteljima. Nemoguće je pojedinačno spomenuti sve planinare, dobrovoljce, putnike namjernike i ljude dobre volje koji su pomogli u obnovi skloništa. Svatko je dao koliko je mogao i stoga hvala svima na hvalevrijednom trudu.

Sklonište će zasigurno ponovno biti zabilježeno kao jedinstven arhitektonski i građevinski podvig, a uz trud i zalaganje domaćina i sviju koji ga posjećuju, ono je sada uređeno tako da može dugo ostati uredno, lijepo i funkcionalno, baš onakvo kakvo posjetitelji Velebita zasluzuju.

IVAN JURETIĆ

Castor između bogova i smrtnika

Damir Šantek, Zagreb

Prema grčkoj su mitologiji braća Kastor i Poluks (ili Polideuk) bili Dioskuri, takozvani Zeusovi dječaci, a kao takvi postali su možda najslavniji i najpoznatiji grčki junaci nakon Herakla. Danas bi vjerojatno bili celebrityji. Iako su se rodili kao blizanci, bili su ustvari samo polubraća. Kastorov je otac bio spartanski kralj Tindarej, a Poluksov bog Zeus. Majka im je bila Tindarejeva žena Leda. Poluks je kao božji sin bio besmrтан i imao je divovsku snagu, dok je Kastor, vješt vozač bojnih kola i vrstan krotitelj konja, kao sin smrtnika, i sam doživio istu, »smrtničku« sudbinu. Sudjelovali su u pohodu Argonauta u Kolhidu, s Meleagrom u lovnu na kaledonskog vepra, s Heraklom u ratu protiv Amazonki i u mnogim drugim onovjekovnim pustolovinama. Besmrtni je Poluks nakon Kastorove pogibije prihvatio Zeusovu ponudu da jedan dan boravi s bratom u Hadovu podzemnom carstvu, a drugi na Olimpu među bogovima. Tako su oba brata jedan dan bili živi, a drugi dan mrtvi.

I Grci i Rimljani štovali su ih kao ideale junaštva, zaštitnike u nevoljama i pratitelje brodova. Često su prikazivani u umjetnosti, a posvećen im

je i velik broj hramova. Među ostalim, po njima su nazvana i dva vrha u Peninskim Alpama, na granici između Italije i Švicarske, tj. na razmeđu doline Aoste i pokrajine Valais. Vrhovi se nalaze u masivu Monte Rose, točnije, u dijelu koji se naziva Velika Monte Rosa. Masiv se proteže između dvaju prijevoja: Theodula i Monte Mora. U njemu se nižu brojni atraktivni vrhovi, među kojima su najpoznatiji Lyskamm i Breithorn.

Mi smo se kao obični smrtnici naumili popeti na »smrtnički« vrh Castor (4228 m). Bio nam je to završni uspon u dijelu priprema za uspon na Mont Blanc. Premda se Pollux (4092 m) nalazi u neposrednoj blizini Castora, na nj se nismo uspeli zbog toga što se nakon uspona na Castor treba spustiti po uskom žiletu na prijevoj Verru, visok 3847 m, popeti na Pollux, spustiti na prijevoj, te se ponovno popeti na Castor i nakon toga spustiti do planinarskog doma, što nam se činilo teško ostvarivom zadaćom.

I kako to obično biva u drevnoj mitologiji, ali i u današnjem svijetu, kad se obični smrtnici požele družiti s bogovima za to često treba platiti veliku, a katkad i preveliku cijenu. Doduše, pitanje je što je prevelika cijena za trenutni dodir Božjeg blagoslova, koji zna trajati danima, mjesecima, pa i godinama.

Do početne se točke uspona na Castor stiže kroz dolinu Aostu (Valle d'Aosta), poluautonomnu regiju u Italiji. Dolinu okružuju planine s vrhovima kao što su Mont Blanc, Matterhorn (Monte Cervino), Monte Rosa i Gran Paradiso. Službeni su jezici talijanski i francuski, a čuje se i lokalna inačica francuskoga kojom se govori na tromeđi Francuske, Italije i Švicarske. Naziv Valle d'Aosta znači Augustova dolina. U ona davna vremena Rimljani su u toj dolini, pošto su pokorili Kelte, izgradili brojna naselja i povezali ih cestama. Gotovo je nevjerojatna činjenica da je u dolini Aosti standardni francuski službeno prihvaćen tri

DAMIR ŠANTEK

godine prije nego u samoj Francuskoj. Da žitelji Aoste drže do svoga posebnog identiteta govore i crno-crvene zastave izvješene uz talijansku i tek tu i tamo francusku i zastavu Europske unije.

Dolina Aosta račva se na više manjih dolina koje se usijecaju dublje u planinske masive. Jedna je od njih i Gresonney, s nekoliko sela popularnih među skijašima. U dolinu se skreće u slikovitome mjestu Pont Saint Martinu, poznatom po velikom rimskom lučnom kamenom mostu iz 1. stoljeća prije Krista. Nadvio se nad rijekom Lys, koja prije mosta protječe kroz reverzibilnu hidroelektranu. Grad okružuju zanimljivi terasasti vinogradi na kojima vinova loza raste u brajdama, na drvenim nosaćima uzdignutima iznad tla. Popnete li se do vinograda tek neznatno iznad grada do prekrasne grobne crkve Presvete krvi Kristove, primjetit ćete da su krovovi svih starijih kuća prekriveni sivim kamenim pločama. Pont Saint Martin običan je, nenametljiv gradić, koji treba obići u miru, nešto pojesti i popiti štогод osvježavajuće, poput Aperol Spritza.

Dubljim ulaskom u dolinu dolazi se do Gressoney Saint-Jeana, najpoznatijega alpskog mještšca u tom izdvojenom svijetu s mnoštvom

restorana i dobrim izborom smještaja koncentriranih oko staroga gradskog trga. Hrana je za svaku preporuku. Prizemља kuća uglavnom su tradicionalno građena od kamena, a katovi od drva. Pri gradnji pojedinih kuća iskorišteni su prirodni zakloni, poput velikih granitnih blokova stijena, koji su ujedno i dijelovi građevina.

Zadnje naseljeno mjesto u dolini je Staffal (1829 m), gdje parkiramo kombije. Presvlačimo se te pregledavamo i pripremamo opremu. Ukravljavamo se u jednu od brojnih žičara, koja nas vozi do Sant' Anne (2182 m). Ubrzo nastavljamo put drugom žičarom sve do postaje Colle Betta na 2727 m. Staza u ljetnim mjesecima nije zahtjevna jer se većim dijelom puta hoda po hraptavom granitu. Prekrasne vidike što se šire na sve strane upotpunjaju alpska jezera. Na mnogima je još uvijek tanka ledena kora, a na nekim su sve brojnije napukline te modra boja vode preuzima primat pred bjelinom leda.

Staza je označena brojkom 9 u narančastom krugu obrubljenom crnim rubom. Oznake su česte i dobro vidljive, a staza logična i lako »čitljiva«. Uza stazu iz kamena izviruju plavi i ružičasti cvijeći te druge rijetke vrste planinskog cvijeća. Kako

se uspinjemo, staza se sve više zabija u stijene, a mrlje gnjecavoga snijega sve su češće. Na prijevoju Bettolina inferiore desno se odvaja staza broj 1 kojom se uz istoimeni potok također može doći do parkirališta na kojem smo ostavili kombije.

Staza postupno postaje posve kamenita, a površine pod snijegom sve su veće i dublje. Posljednjih nekoliko stotina metara visinske razlike do Rifugio Quintino Sella treba ići po stjenovitom hrptu između dubokih provalija s obje strane. Međutim, taj se dio puta svladava razmjerno lako zahvaljujući laganoj ferati koja uključuje i atraktivne, kratke drvene mostiće. Vidici s toga hrpta koji lagano »leluja« i po horizontali i po vertikali jednostavno su predivni.

Dom Quintino Sella koji održava Talijansko alpinističko društvo polazna je točka za ture na Castor i zapadni Lyskamm. U glavnoj se zgradi u prizemlju nalazi blagovaonica, na prvom su katu sobe, a na gornjem skupni ležajevi. WC je u izdvojenoj zgradbi. Treći je objekt zimska soba s prostorijom za kuhanje i dvije odvojene sobe za spavanje. Dom je smješten na najnižem dijelu ledenjaka Felika. Nudi ugodan smještaj i pristojnu hranu po prilično visokim cijenama. Osoblje je

ljubazno i susretljivo, a vode ima za umivanje i sanitарне čvorove.

Nakon burne noći začinjene smijehom, zabavom i vinom ustajemo veseli i orni za uspon. Dan bi prema prognozama trebao biti prekrasan. Do Colle di Felik (4061 m), gdje se račvaju putovi za Castor i Lyskamm, u navezima se prelazi ledenjak, no unatoč tome što su temperature prilično visoke, pri usponu nije bilo poteškoća; moglo se nazrijeti tek nekoliko manjih pukotina. Kako je Castor prilično popularan vrh, vikendima je u vrhuncu sezone put dobro ugažen zbog velikog broja penjača. Budući da nas je mnogo, različite kondicije, spreme i iskustva, prilično smo spori. Krvarenje iz nosa, izgubljena rukavica, otpala dereza, odmori, pijenje vode, mala nužda... sve nas to svako malo zaustavlja i izbacuje iz ritma.

Nakon silaska s ledenjaka Felika uspon postaje strmiji, što je dovoljno da se zbog prorijedena zraka začas ubrza bilo i oteža disanje. Prelazimo preko ledenjaka Perazzi i dolazimo do stijene na čijem se sjeverozapadnom kraju nalazi Castor. Cijelim nas putem sa sjeveroistočne strane prate zapadni i istočni Lyskamm. Kako imamo dovoljno vremena jer se krećemo razmjerno polagano, svi smo se u zavojima popeli na greben Castora, gdje

smo stigli do prvoga vrha koji, kao i obično, nije bio onaj »pravi«. Od njega vodi staza po uskom grebenu na prvi vrh – Castor. Uspon nije osobito težak, a k tome je, pogotovo na posljednjem žiletu, prekrasan. Naravno, na takvim mjestima treba biti oprezan pri svakom koraku jer kosine s obje strane na nekim mjestima ne ulijevaju mnogo nade da bi se čovjek pri padu mogao zaustaviti cepinom ako ne reagira trenutno.

Vrh nije posebno izražen niti obilježen pa smo jedva svi stali na njega. Dan je bio divan, vedar i sunčan pa se vidik pružao na sve strane, od južnih francuskih alpskih vrhova, preko Mont Blanca do impresivnog Matterhorna i ne manje impresivnih Weisshorna, Doma i ostalih znanih i neznanih vrhova, koji se stameno uzdižu okupani sunčevim zrakama. Gledamo sve to i divimo se dok jednom nogom stojimo u Italiji, a drugom u Švicarskoj.

Nakon čekanja da svih pet naveza stigne na vrh, slikamo se, a zatim se po velikoj vrućini počinjemo ubrzano spušтati. Snijeg postaje jako gnjecav. Zastajemo svako malo i skidamo sloj po sloj odjeće. Brzo i bez većih poteškoća stižemo

DAMIR ŠANTEK

do planinarskog doma. Ubrzo se vrijeme promjenilo. Postalo je hladnije pa se odmor pretvara u lovljenje svake zrake sunca ispred doma, u miru i tišini, pri čemu je svatko u svojim mislima i iščekivanju hoće li bogovi prema nama smrtnicima biti milostivi, hoće li nam prvo sve dati pa naglo oduzeti, ili nas odmah kazniti, ili će se pak poigrati s nama kao s braćom Castorom i Poluksom tako da budemo jedan dan u »paklu«, a drugi u »raju«.

DAMIR ŠANTEK

Đurđa Sučević – Dragojla 20. stoljeća

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Sastanak upravnog odbora Alpinističkog odsjeka Planinarskog društva Zagreb sredinom 20. stoljeća.

Na dnevnom redu: Đurđa Sučević.

Optužba: kršenje pravilnika unatoč opomenama.

Okrivljena: Priznajem, volim penjati solo i bez ikakva osiguranja.

Zaključak: isključuje se iz članstva zbog lošeg primjera mladim članovima.

Ta hrabra Zagrepčanka koja je i nakon toga penjala još više od pola stoljeća, i solo i bez osiguranja, danas ima 85 godina. Živa je i

zdrava, a svi nekadašnji njezini »suci« su pokojnici. Pedesetogodišnjicu svoga prvog uspona kroz Sjevernu triglavsku stijenu proslavila je - ponovnim usponom istim smjerom! Čini se da u penjanju uživa, da se nije bojala, niti riskirala. Iako je izgledalo da je njezin penjački stil bio krajnje opasan, nikad nije imala nikakvu ozljedu niti su je trebali spašavati iz stijene, kao niti one koji su se penjali s njom. Nakon što je isključena iz AO-a još se više povećao broj alpinista koji su se željeli penjati s Đurđom.

Sama je putovala Južnom Amerikom od Aconcague u Argentini do Lime u Peruu, nekonvencionalnim putovima zajedno s urođenicima. U Boliviji se u drevnom gradu Oruruu, smještenom na visini od blizu 4000 metara, upoznala s čarobnicom Indijankom s kojom je osjetila bliskost u pogledu na planine i visine; iako ona nikada ne prima strance, Đurđu je primila rekavši joj da je ona njena sestra s druge strane svijeta.

Pitamo danas Đurđu kao psihologa nisu li hrabrost i inteligencija u suprotnosti? Sjeti se, Đurđa, da je Austro-Ugarska svoje vojнике prije juriša obilno napajala alkoholom da ih „ohrabri“, a zapravo da ih odvrati od racionalnog razmišljanja. Đurđa odgovara:

»Postoje različite vrste hrabrosti, razne pameti, različite gluposti, situacije, navike, agresivnosti, manipulacija i reagiranja. Ima ljudi kojima se ni na koji način ne može manipulirati, a možda su izvan svega nabrojenoga. U Alpama sam za mnoge bila Gamza (od njem. die Gams, divokoza). Tako su me nazivali neki koji me poznaju i mnogi koji su me prvi puta vidjeli. Drago mi je da su me ljudi u planinama prepoznali. Misle li divokoze na opasnost i rizik? Popela sam se na vrh Machu Picchu makar su me pokušali sprječiti radi zabrane zbog odrona kamenja; nakon uspona na vrh Keopsove piramide uspela sam se i na vrh Zoserove piramide makar me policija pokušala sprječiti zbog odrona, ali sam pod samim vrhom Aconcague sama odustala od uspona zbog približavanja oluje.«

Više od jednog stoljeća nakon legendarnog uspona Dragoje Jarnević 1843. kroz minijaturnu stijenu Okića u haljini do poda, Đurđa se, također u haljini do poda, popela na Triglav. Na vrhu se našla usred „tučnjave“ brojnih Talijana i Slovenaca nastale oko pitanja čija će se zastava vijoriti na vrhu. U domu na Kredarici ponuđeno joj je da na vrhu Triglava sudjeluje u haljini do poda u snimanju filma o toj „tučnjavi“, koja se uistinu dogodila početkom 20. stoljeća. Gotovo nevjerojatno, svoj 70. rođendan proslavila je usponom na Triglav teškim Nemškim smjerom.

Đurđa se bavi i slikanjem. Kad sam je prvi put posjetio u njezinu stanu imao sam osobit privilegij: dočekala me izložbom svojih slika aranžiranih na umjetnički način i s prigodom iluminacijom. Među slikama bilo ih je, naravno, i s planinarskim motivima, među njima i Špic u Julijskim Alpama koji je za Đurđu posebno važan.

Zanimljivo je da su i Đurdina djeca, Goran (1959. – 1993.) i Sonja (r. 1962.), bili ne samo alpinisti nego i profesionalni likovni umjetnici

Iz Đurđine penjačke karijere

Članica je PDZ-a od 1952. i te je godine prvi put bila u Klekovoj stijeni. Alpinistica je s više od pola stoljeća penjačkog staža. Ispenjala je niz prvenstvenih uspona, sudjelovala u prvoj ženskoj jugoslavenskoj ekspediciji na Damavand 1972., prva je Zagrepčanka na vrhu Matterhorna i u nizu zahtjevnih alpinističkih uspona, instruktor alpinizma i visokogorskog skijanja.

Sudjelovala je u međunarodnim skijaškim maratonima, a također i u umjetničko-alpinističkim performansima, između ostalog spuštalala se s petog kata zgrade na drveće Cvjetnog trga u Zagrebu kao „vještica s Kleka“, jašći na metli.

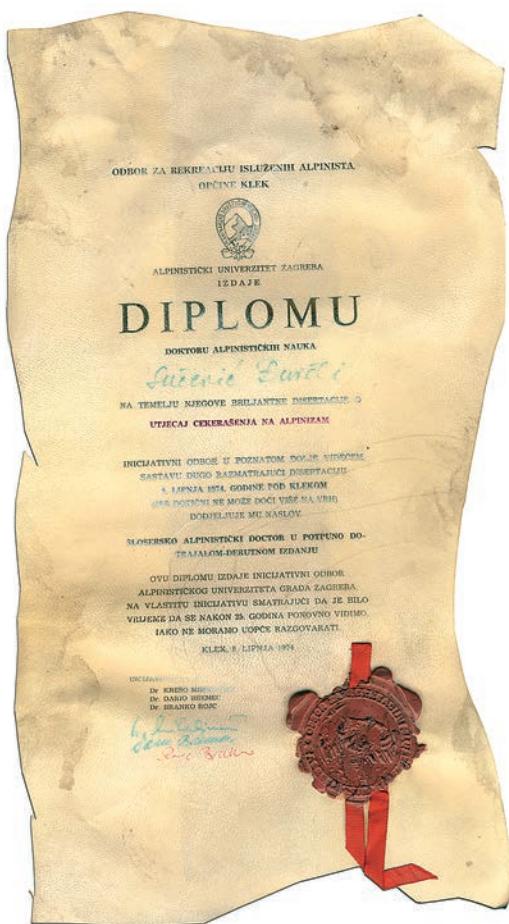
Organizirala je pohod zagrebačkih alpinista na Komove i Prokletije. Izvela je niz prvenstvenih uspona (Komovi, Prokletije, Velebit, Julijske Alpe). Neke je uspone ponavljala dvostruko starija (npr. Skalaški smjer u Triglavu s 23 i 46 godina; Nemški smjer u Triglavu 1952. i 2002.). U Prvoj ženskoj jugoslavenskoj alpinističkoj ekspediciji na Damavand 1972. bila je jedina među Slovenkama.

Penjala je i u ženskim navezima: s Dadom Pirc, Irenom Buljan, Jelkom Ledić, Vesnom Krmpotić, Martinom Šilar, Sonjom Fruk, Jasnom Pečjak, a najviše je penjala sa Snježanom Bilać koja je bila pročelnica AO-a PDS Velebit.

Na Triglavu u haljini do poda

- posljedica odgoja ili naslijedenih gena? Goran je bio multimediji umjetnik, studirao je književnost i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu, a slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Tu Akademiju povezao je s alpinistima na umjetničko-alpinističkim projektima i izveo mnogobrojne zajedničke hepeninge i defenestracije.

Scenska igra »Balada o Nikoli Tesli« u izvedbi s članovima AO-a višestruko je nagrađivana. Na silasku sa Sljemena, putom koji je poznavao od malena, pao je i nije se više probudio. Postumno je prisutan u brojnim tekstovima povjesničara umjetnosti i najvažnijim izložbama likovne umjetnosti u Hrvatskoj.

I Sonja je školovana umjetnica. Njezina atraktivna fotografija krasi naslovnicu jednog broja ovog časopisa (broj 10, 2015.). Osim toga, spasila je od propasti umjetničku ostavštinu planinara umjetnika Đure Tišljarića (1923. – 2010.), koji je svojim minijaturno izrađenim crtežima ilustrirao mnoge tiskovine, pa i ovaj časopis. Omogućila je da kolekciju njegovih crteža objavim uz komentar u ovom časopisu (broj 4, 2010.).

Iako je Đurđa već u početku svoje alpinističke karijere bila isključena iz Odsjeka, uspješno

„Doktorat“ iz alpinizma

Riječ-dvije o profesionalnoj karijeri

Diplomirala je psihologiju i engleski jezik te magistrala psihologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je u Centralnom dispanzeru za psihohigijenu, Zavodu za zaštitu zdravlja grada Zagreba i na Višoj školi za cestovni saobraćaj.

U mirovini Đurđa nastavlja i pojačava svoj stručni i znanstveni rad: konstrukcija psihologičkih mjernih instrumenata te niz istraživanja o kojima je izlagala i na međunarodnim skupovima. Radila je u komisiji za vještačenja pri Centru za socijalni rad. Jedan je od osnivača i član upravnog odbora Škole mira Mrkopalj od 1993. Član je Urbanističkog savjeta Zelene akcije od 2007.

Ako ste u zadnjih dvadesetak godina bili na liječničkom pregledu za vozačku dozvolu, vjerojatno ste rješavali test inteligencije kojem je prvi autor Đurđa. Taj se test koristi i danas.

Godine 2016. pripremala se u Muzeju suvremene umjetnosti izložba slika Đurdina sina Gorana Fruka. Kao što je Goran povezivao alpiniste sa studentima Akademije likovne umjetnosti kako bi izveli defenestracije, tako je Đurđa povezala alpiniste i špiljare PDS-a Velebit i članove GSS-a radi defenestracije na Cvjetnom trgu: oni su spuštali Goranove slike kroz prozore na petom katu i prenosili ih u vozilo koje ih je prenijelo u Muzej.

Godine 2017., kad se slavila 50 godišnjica Djece cvijeća. Đurđa je alpiniste, špiljare i GSS-ovce povezala s Međunarodnim uličnim festivalom (Cest is d'best). Na hepeningu »Djeca cvijeća sa zgrade i drveća«, ovaj put su se odjeveni kao djeca cvijeća penjali i spuštali s prozora 5. kata na Cvjetni trg, okićeni cvijećem, noseći cvijeće, uz tumačenje s pozornice i odgovarajuću muziku. Latice cvijeća letjele su s prozora i njihovih ruku. Mentor ovog umjetničkog performansa bila je Đurđa.

Alpinisti »defenestriraju« Goranove slike na Cvjetnom trgu u Zagrebu

ALAN ČAPLAR

Đurđa u Prvoj ženskoj jugoslavenskoj ekspediciji na Damavand 1972. (desno gore)

je nastavila penjačku karijeru. Penjala se na Aconcagu, bila na Damavandu, izvodila je prvenstvene uspone, penjala i u ženskim navezima, ponekad i sa svojom djecom Goranom i Sonjom. Zapravo čudno, jer je gracilne grade, teška jedva 50 kilograma. Premda je među alpinistima imala mnogo poštovatelja koji su s njom rado penjali, a neki su u nju bili i zaljubljeni, u Hrvatskoj nikada nije dobila neko planinarsko priznanje niti naslov alpinistice, a niti ga je tražila. Ali je zato 1970. na Vršiću položila alpinistički ispit i postala članica Alpinističkog odsjeka PD-a Ljubljana Matica.

U spomen Dragojli danas je na Okiću uređena Dragojlina staza. Đurđe se nitko nije sjetio. Na značajnom sastanku alpinista, održanom 8. lipnja 1974. na Kleku, godine u kojoj se slavila stota godišnjica hrvatskog planinarstva, na temelju »obrane« disertacije pod naslovom »Utjecaj ceke-rašenja na alpinizam« priznat joj je honoris causa doktorat iz alpinizma.

Na kraju, još jedna sličnost s Dragojлом Jarnević. Obje su pisale o svojim doživljajima i obje ih nisu objavljivale. Dragojlin Dnevnik tiskan je tek mnoga godina nakon njene smrti.

Đurđa svoja iskustva sa stijenama nevoljko iznosi u javnost, a ima tekstova koje bi vrijedilo tiskati u ovom časopisu ili u posebnoj knjizi. Za ilustraciju! Kad sam je tražio da mi pošalje jedan zapis iz svoje alpinističke biografije poslala mi je ovaj poetski tekst o tome kako se osjeća u stijeni kada je sama:

Kamen oživi kad ga Đurđa voli
proplače da ne bude žedna
oprimeci povuku njene ruke
razlistava se stijena za njenu nogu
zemљa je crna mirisom nahranili
trava zamahe vjetra ublaži
magla prosuzi i hladi je rosom
i voli je zrak
suh i nevidljiv zrak pretvori se u dušu
da bi je mogao voljeti.

Eto, predstavili smo s nekoliko riječi i slika našu alpinisticu koja je više od šest desetljeća lako, kao da ima krila, lepršala od stijene do stijene, od Damavanda u Aziji do Aconcague u Americi. Sada očekujemo da objavi i poneki od svojih požutjelih listića o neobičnim pustolovinama diljem svijeta.

Putovima runolista kroz Bijele stijene

Hrvoje Tržić, Našice

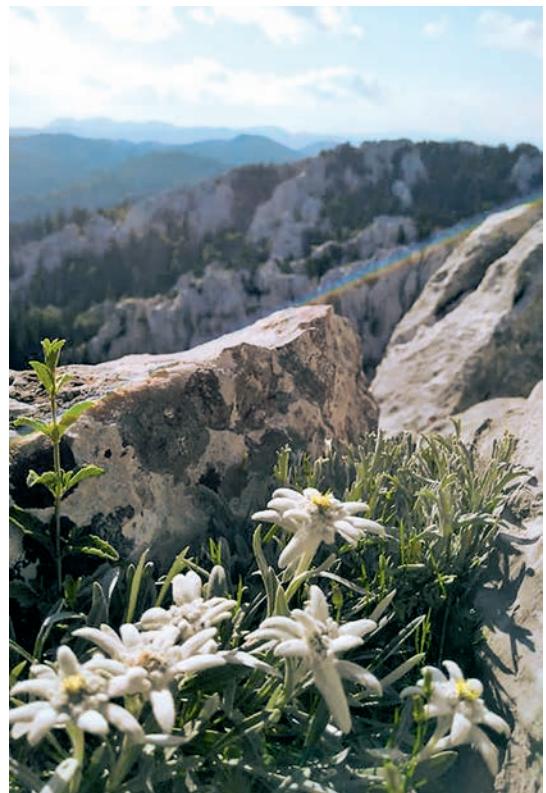
Još je slavni Aristotel, grčki filozof i najbistriji um antike, govorio o teleologiji ili svrhovitosti koja vlada svijetom. Sve što postoji ima svoju svrhu. Cijeli je svijet vječno kretanje i usavršavanje oblika. Na vrhu te hijerarhije oblika stoji oblik svih oblika ili nepokrenuti pokretač, uzrok svega. Tu Aristotelovu teoriju u svoja su teološka učenja ugradili neki od najvećih crkvenih otaca, poput sv. Tome Akvinskoga, kada su davali dokaze za opstojnost Boga. I zaista, pogledamo li oko sebe, prepoznat ćemo božanske kreacije prirode. Tako su i planine očito stvorene za one koji do njih mogu doći, osjetiti ih i doživjeti. Ti najsloženiji oblici prirode izazivaju strahopoštovanje i divljenje, ali i čuđenje.

Planinski su lanci najnepoznati, najopasnija i najnepredvidljivija mjesta u našem okruženju. Do njihovih visova nije jednostavno doći, ali to su najljepši i najinspirativniji krajolici. S njihovom se ljepotom malo što može mjeriti. Na Zemlji su jedino planine mjesta koja su predviđena i za bogove, ali i za one ljude koji ih žele dokučiti. Zato je ljudska civilizacija tijekom povijesti na planinske lance smještala božanstva, gledajući na vrhove planina sa strahopoštovanjem.

Prekrasni reljefni oblici, čuda stvaranja, postoje i u Lijepoj Našoj. U Gorskom kotaru nalaze se Bijele i Samarske stijene, upravo hijerarhijski najsloženiji prirodni oblici i mjesta gdje je priroda utkala sve što je imala, uz moć mašte. To je područje zaštićeno kao strogi rezervat prirode. Stijene se nalaze u masivu Velike Kapele i čine posebnu oazu geomorfoloških oblika. Takve stjenovite litice i floru ljudske oči rijetko viđaju. Pomalo je nevjerojatno da čovjek ovdje nije ništa mijenjao i da je priroda ostala izvorna, čista i neokaljana bilo kakvim utjecajem. Jedinstveni krški fenomeni dojmljiviji su od onih stvaranih ljudskom rukom.

Naš izlet započinje susretom s prijateljima i domaćinima iz zagrebačkoga HPD-a Kapela. Očarani krajem iz kojeg stižu mnogobrojni goranski junaci, ponosni na svoj zavičaj i povijest, upijamo ljepotu Kleka u daljini. Simbol hrvatskog planinarstva, neodoljiv usnuli div koji spava začaran vješticama i legendama čekajući planinare da ga opet probude. Noć prije protutnjala je ovim krajem oluja pa se vide mnoge posljedice. Nažlost, »poigrala« se ljetinom i uništila urod.

Put prema Bijelim i Samarskim stijenama vodi kroz bogate šume jele i bukve koje skrivaju stjenovita područja. Zaustavljamo se i razdvajamo u

HRVOJE TRŽIĆ

Izazovi na Vihoraškom putu

dvije skupine. Prva će se šumskim putom popeti do planinarske kuće »Dragutin Hirc« podno vrha Bijelih stijena. Veća i hrabrija skupina planinarenje će započeti na 13. kilometru te se Vihoraškim putom priključiti prvoj skupini. Fotografiramo se i krećemo uzbrdo. Medvjede koji ovdje obitavaju nismo susreli.

Zelena šumska boja stapa se i izmjenjuje sa sivim i bijelim kamenim gromadnim strukturama. Kamene oblike klesao je najbolji majstor svojeg zanata. Koraci su sve teži dok skakućemo s kamena na kamen na neravnom terenu. Malo dalje nalazi se Ratkovo sklonište, skromna šumska kućica ugrađena u stijenu. S veseljem prihvaćamo sve izazove koji nas očekuju budući da do vrha Bijelih stijena želimo doći Vihoraškim putom, jednim od najtežih, najnepristupačnijih, ali i najljepših planinarskih putova u Hrvatskoj. Primjećujemo da po šumskom tlu puže bezbroj različitih puževa. Budući da su ovdje toliko česti i raznoliki, o njima je čak napisan i jedan doktorski rad.

Kako dobivamo na visini, teren postaje zahtjevniji, a dijamantni sjaj stijena pojačava sunce koje nas prati i čini nam vidike dostupnijima. Provlačimo se kroza žljebove, saginjemo, pa opet dižemo, i tako gore pa dolje, cik-cak, brdo po brdo, stijenu po stijenu, sve do Natašinog dola.

To je slikovita livada iza silnih stijena. Odatile se otvara vidik na udaljene Samarske stijene, koje se sjaje iz udaljene šume kao da ih je netko ulašto. Natašin dol idealno je mjesto za odmor. Dok se odmaramo, naši vodiči Boris i Damir govore nam o onome što slijedi. Skupina planinara iz Duge Rese također je ovdje, želi kao i mi upoznati Vihoraški put. Franjo i ja odlazimo na obližnju stijenu radi vidika. Oduševljava nas carstvo kristalno bijelih stijena, dolina, usjeka, žljebova, škrapa, uskih prolaza, tornjeva, čunjića, ponikava, vrtača i čitavih amfiteatara stijenja. Pomiclio sam da se nalazimo na nekom drugom planetu. Zaista je bilo čarolije. Poslije okrjepe krećemo napokon najtežim dijelom Vihoraškog puta. Tu nas odmah čeka uzak prolaz osiguran sajlama, koji uspješno svladavamo. Taj se dio zove Ljuska i jedna je od kontrolnih točaka Kapelskoga planinarskog puta (KPP-a). Ovdje je potreban oprez, a zahtjevnost puta dočaravaju goleme jame i škrape, dok se iznad njih pružaju uski i visoki stjenoviti tornjevi, impresivni i veličanstveni.

Krećemo se sporo jer čekamo jedni druge pri prelaženju najzahtjevnijih dijelova. Put nas s osunčanih stjenovitih kulisa vodi u duboke šume hладa i paprati, koja seže do ramena, pa nas opet vraća u stjenovite dijelove. Za lakši prolazak kroz Ljusku rabimo ljestve naslonjene na stijenu i sajle, ali najviše snagu vlastitih ruku jer se na ponekim dijelovima treba dobro raširiti i pogonom na sve četiri spustiti ili popeti po stijeni. Tako je to cijelim putom do vrha, zapravo do planinarske kuće koja je malo ispod vrha. Putem zapažamo runolist, simbol toga krškoga kraja, koji cvate iz stijena stvarajući vrlo dojmljiv prizor.

Gotovo je sedam sati trebalo da se skupina od sedmoro planinarki i planinara nađe na kraju svog puta, nadomak vrha Bijelih stijena. U daljinu se ocrtavaju kuloari brojnih vapnenačkih stijena, čije je oblike gotovo nemoguće opisati: boca, katedrala, čovjek u stijeni, slon, oltar i mnogi drugi. To jednostavno treba doživjeti! Mašta ovdje zaista proradi i budi u čovjeku kreativnost i zaigranost.

Posebno se ljepotom ističu Prsti, simbol Bijelih stijena i HPD-a Kapela, koji ih ima u svom znaku. Izgledaju poput raširene šake i prstiju koji se ne dodiruju. Bdu nad ovim gorskim krajem upozoravajući planinare na opasnosti, ali i ljepote.

Na vrhu nas dočekuju povjetarac i vidici kao u bajci. Fotografiranje, kratak odmor i meditacija na 1335 metara visokim Bijelim stijenama, u galeriji dijamanata i bisera što sjaje čudesnim sjajem. Vidici se šire nošeni povjetarcem do mora

koje se čini blizu kao na dlanu, a na drugu stranu do diva Kleka, Bjelolasice i drugih nama poznatih vrhova. Biti na ovom mjestu privilegija je. Nezaboravno je stajati iznad svih ovih stjenovitih ljepotana i doživjeti dašak te predivne prirode, gdje su Aristotelova teleologija u praksi i savršeni oblici doživjeli vrhunac stvaranja.

Silazak nije lak, kao uostalom ni uspon, ali i to smo uspješno svladali. Sretni i zadovoljni spustili smo se do kuće »Dragutin Hirc«. Ondje

HRVOJE TRŽIĆ
HRVOJE TRŽIĆ

nas čeka prva ekipa. Skuhala je ukusan grah, pravu okrjepu za naša nepca. Nakon druženja slijedilo je ugodno noćenje u vedroj i prilično hladnoj noći, puno zvijezda, i skupljanje energije za sutrašnje pothvate.

A sutradan je ekipa koja nije išla Vihoraškim putom, pojačana onima koji nisu uspjeli doći do vrha prvi dan, obišla neke od najpoznatijih oblika u stijenama. Strpljivi je Damir svojom smirenosću i motivacijom pridonio da se cijelo društvo drugim putom popne na vrh Bijelih stijena te se sigurno spusti. Svi su sretni i zadovoljni, ali i ponosni na taj pothvat. Hvala Damiru na tome, bez njega bi to bilo mnogo teže i opasnije.

Preostali članovi skupine uputili su se do Velike Javornice (1385 m), kontrolne točke KPP-a. Njezin je vrh malo viši od vrha Bijelih stijena. Put vodi šumom, pitomijim područjem nego dan prije. Ipak, i ovdje ima opasnijih mjesta, gdje treba preskakati ili se pridržavati rukama. S vrha se pruža vidik do Samarskih stijena i na čitav goranski kraj, poznatim vrhuncima. Na vrhu smo koji je najviša točka Karlovačke županije i tromeđa triju regija: karlovačke, ličke i goranske. Još jedna zajednička fotografija ovjekovječila je prizor Slavonaca na tom stjenovitom vrhu.

Sveukupno tri sata hoda i već smo kod skloništa »Miroslav Hirtz«, a zatim i kod naše planinarske kuće. Slijedi druženje uz bogat ručak što ga je priredio naš glavni vodič Boris, pa pozdravi i dogовори za sljedeće avanture kapelaša i krndijaša, prijatelja koji svoje prijateljstvo njeguju međusobnim posjetima u planini. Možda sljedeće godine zajedno organiziramo obilazak cijelog KPP-a. Volja postoji.

Nakon pozdrava i ukusnog ručka spremamo stvari i spuštamo se do kombija. Zahvalujmo još jednom članovima HPD-a Kapela na druženju i potpori. Najznakovitiji zaključak među svima nama izrekao je vozač koji je svoj uspon do planinarske kuće završio pitanjem: »Tko se zaista normalan penje i uživa po ovim nepristupačnim predjelima?« No, nije mu za zamjeriti jer nije planinar.

Odgovor bi bio da je uživanje u tim predjelima dio nas. U tome vidimo ljepotu, to nas čini sretnjima, snažnjima, kako fizički, tako duhovno i umno. Odmara nas i daje nam priliku da iz prvog reda gledamo kreaciju prirode, makar se za to treba dobro pomučiti. Kad planinar jednom tako nešto doživi, zarazi se pa opet želi uživati u prirodi. To nas čini sretnjima i zdravijima u svakom pogledu.

Čovječe, znaš li čuvati planinu?

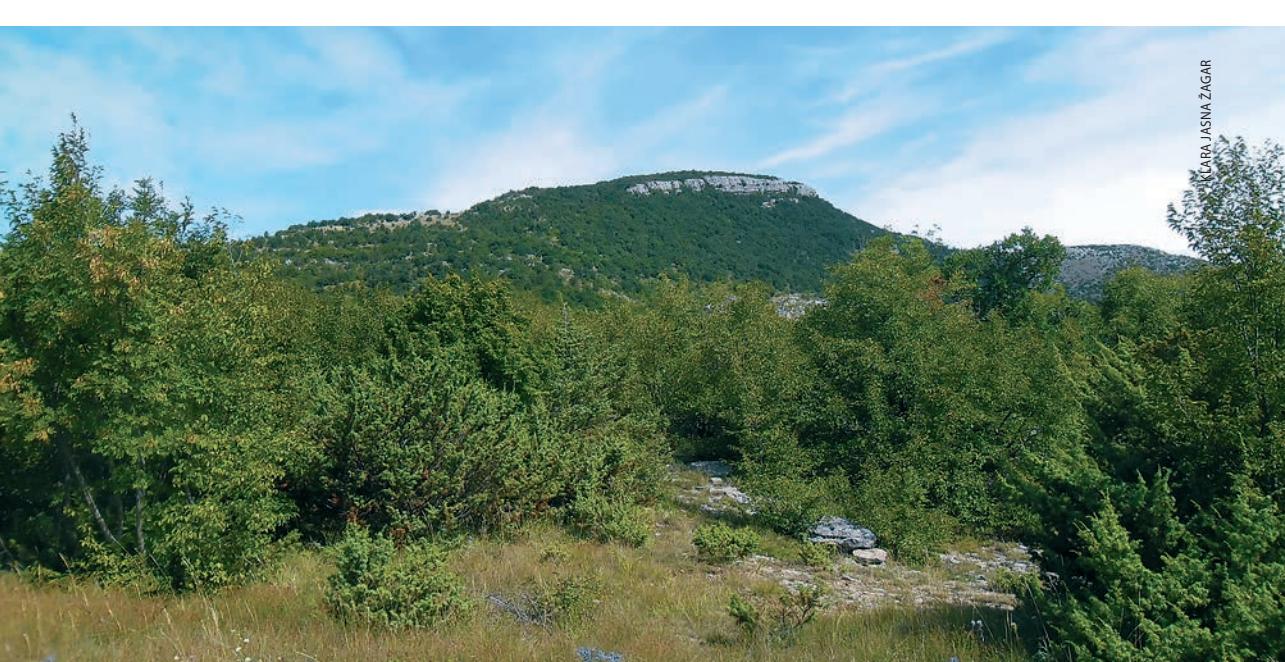
Klara Jasna Žagar, Sesvete

Ljubav koju osjećam prema planini uvijek je nevina. Zamišljam je omotanu ružičastim oblacima i u tim trenucima osjećam mnoštvo leptirića kako mi lepršaju trbuhom. Tada čvrsto zagrlim sva lijepa sjećanja, izbrišem sve davno isprane snove, a oči mi se oboje srećom. Planina popravlja sve, čak i loše raspoloženje. U njezinu me okrilju prestane gušiti teret koji poput nasilno utisnuta bolnog pečata sve vrijeme nosim u sebi i onda se opet osjećam živom.

Danas je u meni sva sreća svijeta, iako sam se pomalo osjećala poput novinara koji je dobio zadatak da razgovara s potpunim strancem. Hodam planinom koja je i sama osjetila bol nasilno utisnutih životnih pečata pa se čini da smo osobito pažljive jedna prema drugoj. Nesvesna nemira koji se odvija u meni, skinula sam s lica sve maske tuđih i vlastitih očekivanja i daleko

od svjetovnih iskustava pronašla pravu, istinsku sebe. Jutro je postalo suviše svijetlo i sunce je sjalo na kamenu osamljene planine što se poput hradi izdiže između rijeke Krke i Petrova polja. Na buse-nju ispijene trave nije bilo rose koja bi mi vlažila cipele. Počeo je još jedan vruć, ljutni dan.

Planina Promina nalazi se u Dalmatinskoj zagori, južno od Knina, a sjeverozapadno od Drniša, gotovo u samom središtu kopnenog dijela Šibensko-kninske županije. Na prijevoju između Petrova i Kosova polja u prošlosti je bilo ilirsko naselje, gradina plemena Liburna. Na ostacima Promone danas su vidljivi ostaci Petrovca, srednjovjekovna grada, tako velikoga da je u njemu prema legendi kralj Zvonimir jednom ugostio 6000 gostiju. Prostor »iza planine« nazvali su Pro mona, a ime je ostalo i planini i zaravni Promini. Promonu su Liburnima preoteli Dalmati, pomakнуvši

Vršni dio Promine

KLARA JASNA ŽAGAR

pritom svoju granicu s drugim ilirskim plemenima na rijeku Krku. Brojni arheološki nalazi na tom području svjedoče o razdoblju rimske vladavine i srednjovjekovne hrvatske države.

Promina je bila rudarska planina. Siverički ugljenokopi osnovani 1834. danas su iscrpljeni, a na Trbounju i zaravni Promini nalazišta su boksita. Rudnici su zatvoreni poslije Drugoga svjetskog rata. Promina je građena od lapora, gline i pješčenjaka, poznatih kao prominske naslage. Rudna bogatstva Promine, izvori vode, fosilni ostaci i borove šume privukli su geologe i znanstvenike još u vrijeme Austro-Ugarske monarhije. Zaravan Promina danas je poznata po siru iz mišine, debitu i prštu.

Planinarska kuća na Promini (850 m) zidana je i elektrificirana katnica s vodom iz cisterne. Izgradili su je, nakon Domovinskog rata obnovili i danas se o njoj brinu članovi Planinarskog društva Promina iz Drniša. Od kuće se za tridesetak minuta stiže na izvore Bukovac i Veliki točak, koji je uređen u vrijeme turske okupacije i još je prije četiri stoljeća Drniš opskrbljivao vodom. Preko vrha Promine do Kosovačke lokve sat je i pol hoda. Pored planinarske kuće uređen je mali botanički vrt. U gorskoj flori Promine poznato je oko 530 biljnih vrsta, među ostalima hrast medunac, crni grab, Kristova kruna ili drača, bijela marulja, vučja stopa, zečji trn i krhka biljka sunčanica, modri kotrljan i sikavica.

Prema vrhu Čavnovki (1149 m) vodi više putova koje su davno utrli brojni težaci dok su

obrađivali polja s obiju strana planine. Na sam vrh vodi i prohodna cesta. Budući da je zbog jakog centra veza na vrhu kraj bio zasićen brojnim minama zaostalom iz rata, pri kretanju planinom i dalje je nužan oprez, bez skretanja s ceste i označenih planinarskih staza.

Čavnovka, najviši vrh Promine, dobio je ime po Čavinoj crkvi koja je nekad bila na vrhu. Prominski nastavnik Grgur Urlić Ivanović u 19. stoljeću o Čavinoj je crkvi zapisao sljedeće: »Dne 13 Rujna 1889 stupio sam na vrhunac Velike Promine, da pregledam ostanke starinske Čavine crkve Svetog Vida, ili Svetog Ilijе (po narodnoj predaji). Ob ovoj crkvi, o kojoj narod mnogo i različito priповедa, našao sam malo ostanaka. Crkvica dizala se na iznositoj zaokruženoj ravnici. (...) Od praga vidi se njekoliko komada liepo isklesanih, kao ti i dio razbijene velike ploče sarkofaga, na srednjem polju na udubku dva izlizana slova, koje nemogoh razabrati dali su gotička ili glagoljska. Crkva stajaše cielimi zidovim do pod rub stiene, do god. 1859, kad kroz ratno vrieme, vojnička posada iz Knina smješćena u Drnišu, izlazeći na pazku Velike Promine, sruši zidove crkve, i prigradi njeku vrst kućerice za prinoćište. (...)

Na podne 20 m. leži udolit doći. Stupajuć mu na površje, zemљa odjekuje, po čemu se sudi da je pod zemljom svodjena na luk sahrana. Tu je po predaji sakriveno crkveno posudje sutlinske crkve. Priopoveda se različito o srušenju crkve, između kojih sliedeće čini mi se vjerodostojno, jer nosi i poviestne jezgre. Po skazanju otca Vinjalića, još god. 1493, u gradu Kninu s najbližom okolicom brojilo se preko stotine (100) plemenitaških obitelji. (...) Čavića župa, pleme mnogobrojno i bogato, nastanjeno na južnom Kosovu oko izvora Kosovčice do Ramjana i Promin-gore, pred prvim navalama turskim god. 1522 -1540, zakloni se u Velušić i na debele grede Velike Promine. Kroz kasnije ratove, ovomu staromu plemenu nestalo traga i koljena na ovoj strani i Čavići izdržavali kao pokrovitelji crkve na brdu. O Spasovu i Vidovu danu, ovdi se sabiralo dvadeset župa su dvadeset barjaka na veliko proštenje i blagoslov polja. Od plemena Čavića do danas ostalo ime Čavina crkva na Promini. Pri zamaku turske sile u Pokrčju, rek bi da su Promnjani obnovili crkvu, pak ostala zapuštena; dočim Velušićani sagradili

KLARA JANA ZAGAR

Planinarski dom Promina

crkvu Svetog Ilije na Lišnjaku za spomen starinske na planini ...

Predaja ponješto razjasnjuje o načinu srušenja pomenute crkve. Turci drniški imali su silne hodže, ljute vezire kivne za kršćane (god. 1536-48). Ovi tumačeći din i čitap huškali Turke, proričući; ako nesruše gjaursku bogomolju sa sjajnim krečom na brdu, da im se nigda neće vlast utvrditi u Kninu i Drnišu. Po tomu Turci iz Drniša, Knina i Nečvena, udare i sruše crkvu.

Jedan pop iz kninskoga zbora, koji se tu bio zaklonio da očuva glavu, obaviešten noću po jednom vierniku, pomoću istogu skide zvono, krst, čirjake i ostalo crkveno posudje, zakopa sve u podzemnu sabranu na Dočiću i pobježe u Šibenik... U jednoj i drugoj predaji ima svakako istinske potke, te vriedno je da se uzčuvaju, dok stare izprave neodkriju bistrije dogadjaje onih burnih vremena.«

Spoticala sam se o kamenje kao da sam jutros u žurbi pogrešno obula cipele, a sve zbog vidika koji su se čarobno otvarali na Svilaju i Dinaru i čudnog zelenog zrikavca koji mi je bolno grickao vrat. Promina se izdiže nad okolnim nižim krajoli-kom pa se s nje pružaju lijepi vidici na Miljevačku zaravan, Krku i Čikolu, a za burovita dana s vrha

KLARA JASNA ŽAGAR

Č kao Čavnovka

se vide Jadransko more s otocima šibenskog arhipelaga, Kosovsko polje, Moseć i Petrovo polje s nasadima vinograda, a u daljinji Mosor, Biokovo i Velebit.

Nastupila je tišina, uglavnom mojom zaslugom, u to sam posve sigurna. Ne znajući što reći i bih li uopće trebala što reći, zagledala sam se neodređeno u daljinu. Lice mi je zbog vrućine zasigurno bilo jarko crveno, ali to me nije zabrinjavalo. Bila sam mirna, kao da me ništa na ovome svijetu nije doticalo. Duboko sam udahnula vruć zrak i podigla ruke visoko iznad glave, kao da

začuđena beskrajnom slobodom pokušavam dosegnuti nebo. Ispunjava me spoznaja da baš nitko ne može promijeniti način na koji kroz tišinu odzvajaju pjev zrikavaca, cvrkut ptice i jeka.

Budući da je Promina stoljećima opterećena vojnim zbivanjima, ne čudi da je i tijekom Domovinskog rata vršni dio planine bio zahvaćen ratnim djelovanjima. Planina pak ne poznaje dobro i zlo, ne poznaje sreću i nesreću. Samo čovjek može sagledati svoje postupke u skladu s tim moralnim pojmovima. Time se čovjek odvaja od planine, dok je istodobno njezin nedjeljiv dio. U tome je tragičnost ljudske sudsbine. Čovjek je dio planine suprotstavljen planini. Čovjek misli da može svladati planinu. Promina je nijemi svjedok, planina u kojoj čovjek neposredno osjeća tu proturječnost, taj neprirodni raskol u sebi, u drugim ljudima, mjesto gdje snažno osjeća moći planine da pobijedi čovjeka.

Ovo je jedan od onih dana kad posežem za uspomenama, kad mi je srce dubok ocean prepun neistraženih osjećaja. Usidrena na osamljenom grebenu dopustila sam da me valovi ugode zapljuškuju sa svih strana, vrtlože se oko mene i konačno

se u krupnim kapljicama razbiju o stijene. Igrom sudsbine ljudski je rod poput posade broda koja ga ne zna sačuvati od potonuća. Iako će i sama potonuti s njim, svim se silama trudi da ga uništi. Promatrana s vrha Promine, Zemlja, to pravo svemirsko čudo, doima se mirna i dostojanstvena. Čovječe, znaš li cijeniti ljepotu, vrijednost i nevjeratnu jedinstvenost ovog planeta? Čovječe, znaš li čuvati planinu?

Golubinka u Grulovićima dulja od dva kilometra

Teo Barišić, Šibenik

Vruće ljeto. Požari. Požari. Požari. Poslovica kaže: »Dok nekom ne smrkne – drugom ne svane«. Za sušnih se sezona spuštaju razine podzemnih voda, inače neprohodni sifoni postaju prolazni, špiljske se kamenice isušuju, a slapovi na vertikalama nestaju – to je idealno vrijeme za speleološko istraživanje jer se mnogim dijelovima jama i špilja može proći samo u takvim uvjetima.

Špilju Golubinku u Grulovićima istraživali su nekoć speleolozi SD-a Špiljar iz Splita. Strahovito zagađen ulaz i visok vodostaj odvratili su ih od nastavka istraživanja. Tek su 2012. za špilju doznali speleolozi šibenskoga HPK-a Sveti Mihovil. Koristeći hladno zimsko vrijeme i sušno

razdoblje, s prijateljima iz PD-a Promina i SD-a Špiljar začepili su nos i u tri navrata načinili nacrt špilje. Skupila su se tada dobra 1054 metra duljine pa je špilja dospjela na popis kao 54. po duljini u Republici Hrvatskoj. Iza nevjerojatno zagađenoga ulaznog dijela, desetima metara iza naplavljenih dijelova motora, bijele tehnike, klaoničkog otpada i hrpetina kostiju i kućnog otpada, prikazale su nam se prostrane i špiljskim ukrasima bogate dvorane. (Goran Rnjak: »Golubinka u Grulovićima«, Helop br. 9, 2012 – str. 69-71).

Krajem 2016. ponovno su se stvorili uvjeti za ulazak pa je tako u dva navrata, u okviru jednog projekta analize vode u podzemlju Šibensko-kninske županije, analizirana i voda u Golubinki.

Tada su pronađeni i istraženi novi kanali. U ronilačkim su odijelima speleolozi prošli kroz jedan polusifon na južnom kraku špilje te utvrdili da se kanali pružaju dalje. Već pri sljedećem istraživanju u siječnju 2017. voda je potpuno preplavila taj dio špilje i polusifon pretvorila u sifon, onemogućivši daljnje napredovanje. Tada je topografski snimljeno još osamdesetak metara špilje i ukupna se duljina njenih kanala povećala na 1308 metara.

Nakon nekoliko je mjeseci došlo novo vruće ljeto. Kiša nije pala mjesecima – reklo bi se idealni uvjeti za istraživanje – da nije nečega čega smo se s pravom pribojavali. Naime, ljeto je vrhunac sezone konzumiranja janjetine i visoke temperature na ulazu, a posebice njihov utjecaj na novoubačene iznutrice i ponekog raspadajućeg psa, stvorile su vrlo nepoželjnu mikroklimu za silazak niz ulaznu vertikalu.

Višemjesečna suša ipak je napravila svoje. Povremeni sifon pretvorio se tek u baricu vode u kojoj treba smočiti koljena pa su ronilačka odijela ostala u transportnoj vreći. Nakon stotinjak metara hoda u sagnutom položaju kanal se ponovno podiže visoko i širi, pa je ugodno za

prolazak. Nakupine siga i kamenih zavjesa, te heliktitii i kamenice, oduševili su našu speleologiju, koja se netom vratila s Mihovilova pohoda na najviši vrh Europskoga kontinenta, pa je duboko jezero na kraju nazvano Elbruškim i tako postalo trajnim podsjetnikom na nov planinarski uspjeh našega Kluba. Nakon nacrtanih gotovo 300 metara vrućina na ulazu ponovno je pokazala koliko se isplati vrlo rano ustati i ne odugovlačiti s kavom u Kistanjama prije ulaska u jamu. A tamo je na povratku gorjelo na sve strane. Budući da u našoj ekipi ima nekoliko gorskih spašavatelja, čekali smo da nas u pripravnosti zamijeni šibensko-drniška ekipa.

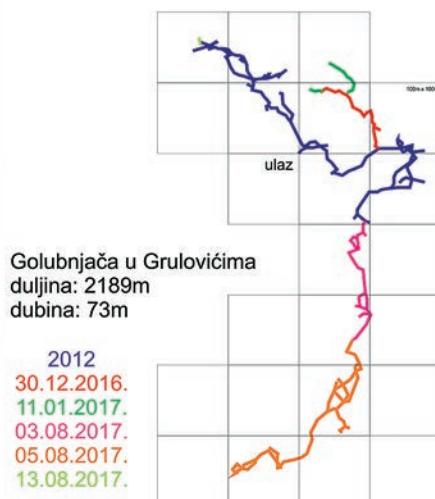
Elbruško jezero i dalje nas je mamilo pa se u transportnoj vreći pojавio legendarni Atlantic – plastični čamac nosivosti 50 kg, koji je na dnu najdublje jame u BiH – Nevidne vode, na –653 m nosio dva potpuno opremljena, teška speleologa. Baš na Dan Oluje čamac je preko 20-metarskog jezera prevezao četveročlanu ekipu.

Nakon spleta fosilnih i niskih aktivnih kanala pronađen je kraći blatni odvojak, a dalje ponovno niski, eliptični, povremeno freatički kanali, u

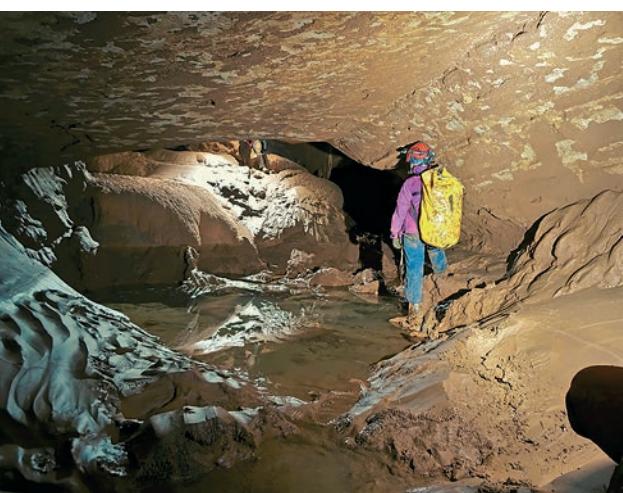
kojima u sušno vrijeme nastaju male i velike tvrde kaskade, fantastični saljevi i drugi proizvodi zaigranosti čistoga, ispranoga kamena i vode. Na kraju smo pronašli desetak metara duboku jamu sa sitnim ponorom i plastičnom gajbom banjolučkog piva, koja nas je podsjetila na vanjsko slavlje. S debelih 585 nacrtanih metara iza sebe sretni smo izašli na svjetlo dana.

U Grulovićku, kako je od milja zovemo, ušli smo još jednom, s namjerom da pregledamo sifon na sjevernoj strani. No, taj put nije bilo sreće. U sifonu se voda spustila za 7 metara, ali je na dnu bila uska potopljena pukotina kroz koju nismo mogli proći.

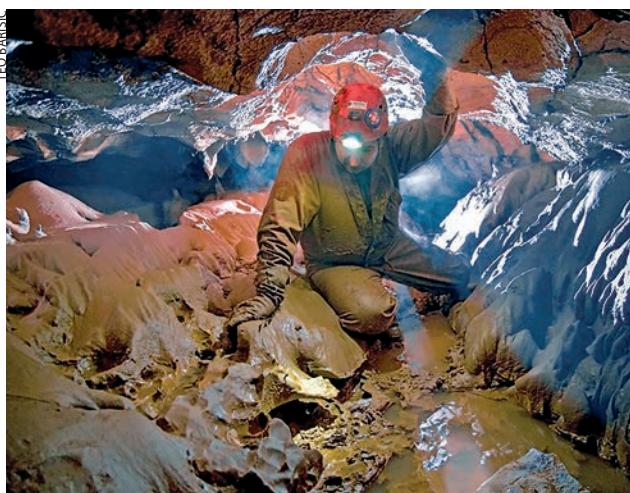
Kad se sve zbroji, danas je ukupna duljina špilje 2189 metara, što je čini 26. najduljom špiljom u Hrvatskoj i petom u Šibensko-kninskoj županiji. Iako nismo naslutili velike perspektive, duljina špilje će rasti jer ima mogućnosti spuštanja, penjanja, provlačenja i kopanja. Sporije napredovanje u toj špilji s jedne je strane posljedica opasnog vodnog režima, jer voda može brzo poplaviti špilju i zatvoriti prolaz, a s druge užasnog zagadenja na ulazu, koje demotivira istraživače. Gotovo je nevjerojatno da se u današnja (europaska) vremena ulazni dio jame još uvijek koristi kao seosko smetlište. Postoji tamo i kontejner, a mještani znaju da je to protupropisno, no tvrde da dolazi netko iz drugog sela i bacá otpad. Poput ljudi koji pale požare, bezobzirni prema onima koji žive niz vjetar, tako se i ovdje bacaju iznutrice,

kože, kosti i cijele (nadamo se ne žive) životinje, na kojima se stvaraju trilijuni bakterija te vodom putuju koji kilometar dalje do zaštićenih staništa čovječje ribice u Nacionalnom parku Krka i prema izvorima na kojima se crpi voda za piće. Jednostavno rečeno – bolesno!

TEO BARIŠIĆ

Naručite planinarski kalendar za 2018. godinu!

ZORAN STANKO

Sredinom studenoga iz tiska izlazi atraktivan zidni kalendar HPS-a za 2018. godinu s odabranim fotografijama mladog planinarskog fotografa iz Ivanca Zorana Stanka. Uz slike planinske prirode, u kalendaru je pregled svih važnijih akcija u sljedećoj godini. Cijena kalendarja je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendarâ, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i poštanski troškovi. Format kalendarâ je 48 × 33 cm, a tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja.

Narudžbe se primaju putem:

- web-trgovine – www.hps.hr
 - e-maila: uredhps@hps.hr
 - tel./faks 01/48-24-142
 - tel. 01/48-23-624

www.123RF.com

1 Siječanj

PONEDJELJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SREDA WEDNESDAY	ČETVRTAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUĐOTA SATURDAY	NEDJELJA SUNDAY
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
www.hps.hr

6

Izvješće u Hrvatskoj za zagospđaj

**1898. – 2018. = 120 godina
Hrvatskog planiranja**

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
www.hps.hr

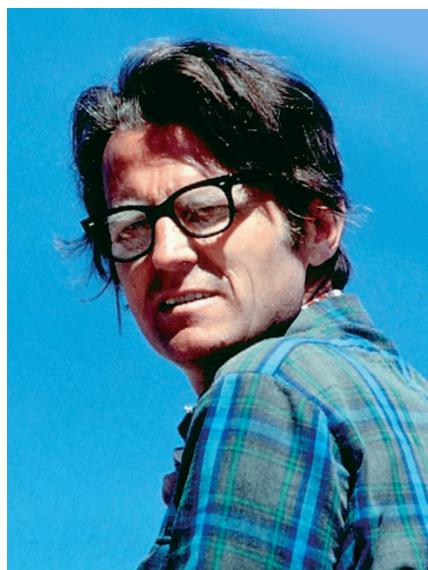
Stanislav - Stanko Gilić (1932. – 2017.)

U Driveniku kod Crikvenice preminuo je 24. kolovoza 2017. u 86. godini života doajen hrvatskoga i riječkog alpinizma Stanislav - Stanko Gilić. Hrvatsko planinarstvo ostalo je bez ličnosti koja je obilježila razvoj penjanja u drugoj polovini 20. stoljeća te vrsnog poznavatelja planinarstva i svestranog planinarskog djelatnika.

Rođen je u Sumartinu na otoku Braču 16. veljače 1932. u obitelji Marija i Marije, rođ. Puratić. Najranije djetinjstvo proveo je u rodnom mjestu, a potom se preselio u Split, gdje je pohađao srednju školu. Nakon završenog studija geografije i kroatistike na Visokoj industrijsko-pedagoškoj školi u Rijeci radio je do umirovljenja 1998. u visokom školstvu. Objavljivao je radeve u znanstvenim časopisima i zbornicima s područja onomastike. Od djetinjstva se bavio i slikarstvom. Kao veoma svestrana osoba bavio se poezijom i kao slikar izlagao na više samostalnih izložaba, a motivi su mu često bili vezani uz planine i stijene.

Planinarstvom se počeo baviti poslije Drugoga svjetskog rata u Splitu. Proljeća 1946. uspeo se prvi put na Mosor. Godine 1950. postao je alpinist i ostvario svoj prvi prvenstveni uspon na mosorski vrh Puklinu. Godine 1951. učlanio se u PD Mosor. Bio je i član PD-a Rijeka (poslije Platak), Snježnik, Kamenjak te Riječkoga alpinističkoga kluba. Djelovao je i u Clubu Alpino Italiano, sekciji Cimolais, u regiji Friuli-Venezia Giulia. Imao je više od 60 godina penjačkog staža i brojne prvenstvene uspone u Mosoru, Kozjaku, Biokovu, Bioču, Velebitu, na Grenlandu i u Dolomitima (tamo i jedan tisućumetarski uspon). Posebno se istaknuo alpinističkim podvizima u Nacionalnom parku Paklenica (1966. Klin u Aniča kuku) i Dolomitima. Od 1961. penjao se u furlanskim Dolomitima i u njima je s više od 40 godina aktivnosti stekao kulturni status među alpinistima, tako da su ih neslužbeno nazivali Stankovim Dolomitima. Aktivno se penjao i poslije 80. rođendana. Bio je jedinstven po tome što je kao vrhunski intelektualac znao uskladiti svoj hobi – alpinizam – s profesijom. Toliko je volio alpinizam da ga se nije odrekao makar je zbog labilnoga ramenog zgloba u stijeni doživljavao iščašenja (znao ih je sam reponirati!) – a niti nakon srčanog infarkta u stijeni. Imao je sreću što je stalno uživao veliku potporu supruge Margherite, rođ. Barbalich (1935. – 2014.), rodom iz Rijeke. Ona je bila pripadnica talijanske nacionalne manjine i istaknuta kulturna djelatnica. Njezina prerana smrt bila je za Stanka udarac od kojeg se nikad nije uspio oporaviti.

Odgojio je mnogo mladih penjača (Riječka alpinistička škola). Usto je bio nastavnik planinarstva na Visokoj školi za fizičku kulturu u Zagrebu. Istaknuo se i

kao popularizator alpinizma i planinarstva te kao predavač na brojnim školama i tečajevima. Planinarstvo je zadužio i kao pokretač i urednik riječkoga »Planinarskog lista« (1970-74. i 1987-90). Napisao je vodič »Aniča kuk i Čuk« (1968.), objavio brojne putopisne i stručne članke te tridesetak priloga u ovom časopisu (1953. – 1979.), »Mali planinarski terminološki rječnik« (1978.), vodič »Alpi Giulie Orientali« (1973.), »Paklenica« (1979.), »Kozjak« (1985.) te brojne putopisne i stručne članke, čime je obogatio ne samo hrvatsku, nego i talijansku planinarsku književnost. Bio je jedan od rijetkih pojedinaca koji se bavio planinarskom etikom. Njegova rasprava »O etici alpinizma« objavljena u ovom časopisu 1970. (str. 219) pretiskana je u slovenskom zborniku »Naša alpinistična misel« (Ljubljana, 1988.). U ovom je časopisu polemizirao s dr. Željkom Poljakom (1973., str. 139), koji se zalagao da se planinarskim priznanjima nagrađuje samo požrtvovan društveni doprinos, a ne članski staž i marljivo planarenje jer je za to dovoljna nagrada uživanje u planini. U svome znanstvenom radu osobito se posvetio istraživanju toponima i njihovom izvornom značenju.

Stanislav - Stanko Gilić za svoj je izniman i dugo-godišnji doprinos planinarstvu i alpinizmu nagrađen Zlatnim znakom Planinarskog saveza Jugoslavije (1962.), Zlatnim znakom Planinarskog saveza Hrvatske (1969.) i Srebrnom statuom Saveza za fizičku kulturu Općine Rijeka (1969.). Bio je i počasni član Riječkoga alpinističkoga kluba.

Eduard Hemar

Sedmi Speleo Film Festival u Karlovcu

U subotu 23. rujna održan je u prostoru karlovačke Aquatike 7. Speleo Film Festival. Organizirala ga je udruga Osmica iz Karlovca. Ovogodišnje izdanje Festivala privuklo je oko 150 gledatelja, ne samo planinara i speleologa iz raznih dijelova Hrvatske, Slovenije, Italije i Njemačke, već i drugih zaljubljenika u prirodne ljepote iz Karlovca i okolice. Otvorenju Festivala i projekcijama filmova nazočile su Nada Murganić, ministrica za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, i Marija Medić, pročelnica upravnog odjela za školstvo Karlovačke županije, a festival je otvorila Draženka Sila Ljubenko, pročelnica upravnog odjela za društvene djelatnosti grada Karlovca. Pokrovitelji Festivala bili su Grad Karlovac, Hrvatski planinarski savez i Aquatica Karlovac.

U okviru festivala otvorena je i prigodna izložba u povodu 60 godina organizirane speleologije u gradu Karlovcu. Tom je povijesnom izložbom dokumenata i fotografija predstavljeno šest desetljeća vrijednih istraživanja karlovačkih speleologa. Kao neizbrisiv trag ostaju mnogobrojni istraživači, šilje i jame gotovo svih kontinenata, škole i tečajevi, izložbe, filmovi, publicistika i još mnogo toga. Autor izložbe Miran Barjaković otima zaboravu događaje u karlovačkoj speleologiji i prikazuje dio čari otkrivanja mističnog svijeta našeg podzemlja.

Festival speleološkog filma redovno se održava od 2011. kao smotra igranoga i dokumentarnog filma. Zahvaljujući svojoj kvaliteti i dosljednosti poprimio je zapažen nacionalni i međunarodni karakter, kao jedan od rijetkih festivala te vrste u svijetu. Na dosadašnjim su festivalima prikazana 122 speleološka filma iz 27 zemalja svijeta.

Speleološki je film važan dio rezultata speleoloških istraživanja, budući da na svjetlo dana iznosi prirodne vrijednosti i ljepote impresivnih podzemnih prostora, koji su dostupni tek malom broju ljudi – speleolozima. Vrijednost kadrova snimljenih pod zemljom vrlo je

DAMIR BASARA

Prikazivanje speleoloških filmova

velika ako ih sagledamo iz perspektive običnoga gledatelja. Tako se u prikazanim filmovima moglo saznati o ljepotama speleoloških ukrasa te velikom turističkom potencijalu podzemnoga svijeta, raznolikom životu u podzemljtu, koji je prepoznatljiv i kao jedna od važnih sastavnica bioraznolikosti Republike Hrvatske, rezultatima speleoloških istraživanja, ekspedicijama u egzotične predjele svijeta, vrijednim znanstvenim spoznajama i znanstvenim istraživanjima u podzemlju, a obrađen je još niz raznovrsnih tema vezanih uz podzemni svijet.

U konkurenciji za nagrade ove je godine sudjelovalo 21 film s četiri kontinenta, iz ukupno 13 zemalja. Odlukom pteročlane komisije prvo je mjesto osvojio film »Nell'inferno del Monte Kronio« Tullija Bernabeija iz Italije. Drugo mjesto osvojio je film »Our cave (Verevkina cave)« Petra Ljubimova iz Rusije, a treće »Signal seeker – A short story about Bo Lenander's lifelong journey« Janne Suhonena iz Finske i Antti Apunena iz Švedske. Vrijedne nagrade za najbolje filmove osigurali su sponzori Festivala Vagor d.o.o. – Northland professional, BiM sport i Elwork speleo. Organizacijski odbor Festivala i organizator, udruga Osmica Karlovac, zahvaljuju se svima na potpori organizaciji Speleo Film Festivala.

Damir Basara

DAMIR BASARA

Promidžbeni materijali karlovačkog Speleo film festivala

DAMIR BASARA

Izložba o razvoju speleologije u Karlovcu

Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta

U organizaciji Komisije za speleologiju HPS-a i Speleološke sekcije Speleo8 iz Karlovca održan je 23. i 24. rujna u Karlovcu Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta. Održavao se u prostorijama Zajednice tehničke kulture u Karlovcu te u špilji Gvozdenici (terenski dio). Sudjelovalo je 19 polaznika iz devet speleoloških udruga.

Glavni je rezultat speleoloških istraživanja speleološki nacrt izrađen na stručan način i u skladu sa svjetskim standardima. Zato je osobito važno da članovi speleoloških odsjeka i udruga budu dobro educirani o točnosti i pojedinostima izrade nacrta te njegovoj digitalizaciji. U okviru seminara održana su predavanja i step-by-step radionice, na kojima su sudionici imali prilike digitalizirati speleološki nacrt. Tijekom seminara koristili su se program CorelDraw (za vektorsko crtanje) te specijalistički programi Speleoliti, Compass Cave i TopoDroid. Organizator je osigurao privremene instalacije tih programa za potrebe seminara.

Rad na računalima na Seminaru o digitalizaciji speleološkog nacrta

Taj je stručni seminar dio speleološke edukacije koju Komisija za speleologiju HPS-a provodi putem speleoloških škola, stručnih seminara i ispita za speleološke nazine. Seminar je vodio Damir Basara, a kao predavači ili demonstratori sudjelovali su Vlado Božić i Darko Španja.

Damir Basara

SPORTSKO PENJANJE

Nacionalni program osposobljavanja trenera sportskog penjanja u NP-u Paklenica

Od 29. rujna do 1. listopada održan je u Nacionalnom parku Paklenica prvi modul praktične nastave nacionalnog programa osposobljavanja trenera i trenerica sportskog penjanja. Taj su program početkom godine pokrenuli Hrvatska olimpijska akademija (ustanova za obrazovanje koja djeluje pri Hrvatskom olimpijskom odboru) i Hrvatski planinarski savez. Cilj je programa edukacija trenerskoga i instruktorskoga kadra u sportsko-penjačkim

klubovima. Također obukom polaznici stječu i kompetencije i licence propisane Zakonom o sportu.

Polaznici prve generacije članovi su sportsko-penjačkih klubova iz Zagreba, Splita, Šibenika, Varaždina, Lepoglave, Pazina i Rovinja, a okupili su se u Paklenici radi pohađanja praktičnog dijela nastave iz metodičke poučavanja sportskog penjanja. Program je počeo okupljanjem u multifunkcionalnoj dvorani podzemnoga kompleksa tunela blizu ulaza u park i predavanjem o metodičkim osnovama rada u procesu poučavanja elemenata tehnika kretanja po stijeni. Uslijedile su praktične demonstracije tehnike i metodičke na umjetnoj boulder stijeni koja se nalazi u tom prostoru. Polaznici su pritom razmjenjivali iskustva u poučavanju natjecatelja različitih dobnih skupina, čime su znatno pridonioj programu i obogatili njegov sadržaj. Praktični dio nastavljen je primjenom novih znanja pri penjanju sportskih smjerova u klancu Velike Paklenice.

Hvala upravi NP-a Paklenica što nam je izišla ususret ustupivši termin i prostor podzemnoga kompleksa. Prostor multifunkcionalne dvorane, s predavaonicama, edukativnim interaktivnim displejem i umjetnom boulder stijenom, izvanredno je osmišljen, opremljen i održavan te vrlo primijeren za održavanje penjačkih tečajeva i edukacija.

Nenad Jović

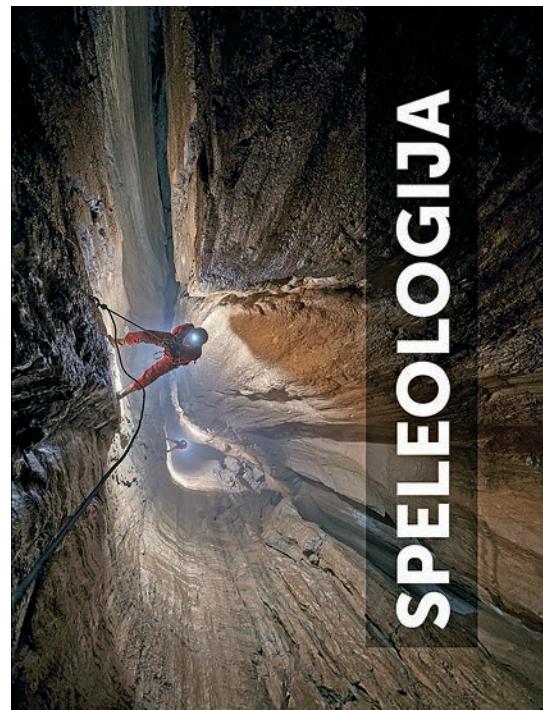
Edukacija trenera sportskog penjanja u Podzemnom gradu Paklenice

Udžbenik »Speleologija« – knjiga nad knjigama

U knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu predstavljena je 26. rujna knjiga pod naslovom »Speleologija«, dosad najopsežnija i najprezentativnija knjiga speleološke tematike. Nakladnici su joj PDS Velebit, Hrvatski planinarski savez, HGSS i Speleološko društvo Velebit, a urednik Goran Rnjak.

Više nego bilo koja aktivnost u planinama, speleologija ima posebnu vrijednost upravo zbog svoje znanstvene i kulturne komponente. Otkrića desetaka špiljskih životinja i hidrogeološka otkrića svjedoče da speleologija ne završava kad speleolog izide iz špilje ili jame. Ona je izvorište novih spoznaja i temelj za vrhunsku znanost. Doprinos u obliku brojnih biltena, časopisa, izložaba i knjiga govori i o visokom stupnju kulture koji obilježava speleologiju. HPS već desetljećima prati i podupire razvoj hrvatske speleologije, uвijek ističući da je – bez imalo pretjerivanja – naša speleologija u samome svjetskom vrhu. To dokazuju brojni događaji iz povijesti hrvatske speleologije, od spuštanja u najdublje jame svijeta, zahtjevnih istraživanja i ekspedicija do nebrojenih otkrića što su ih speleolozi iznijeli iz podzemlja na površinu. Svjetske dosege hrvatske speleologije dodatno potvrđuju i nova opsežna knjiga »Speleologija«, koja je sjajan primjer kako se vrijedna djela mogu stvoriti dobrovoljnim i volonterskim angažmanom ako ljudi imaju ljubavi za djelatnost kojom se bave.

Knjiga ima 736 stranica, teška je 2,2 kilograma, sadrži 250.000 riječi (1.730.000 slova), odnosno 960 kartica teksta. U njoj je zastupljeno 45 autora. Pisana je stručnim stilom, ali dovoljno popularnim i razumljivim da je lako može čitati i osoba koja još nije imala dodira sa speleologijom. Knjiga sadrži mnogo primjera i iskustava. Posebno treba pohvaliti grafičkog urednika Tina Rožmana, koji je knjigu oblikovao na pregledan i suvremen način, te glavnog urednika Gorana Rnjaka, koji je ustrajao u namjeri da ona ugleda svjetlo dana.

Speleološka djelatnost predstavljena je u 50 poglavljima, koja su razinom obrade teme i opsegom međusobno ujednačena, što je posebno teško postići kada u pisanju knjige sudjeluje toliko mnogo autora. Knjiga nije samo dopunjeno izdanje priručnika »Speleologija« iz 2001. godine, nego sasvim nova knjiga, dvostruko opsežnija i temeljitiјa od prve – pravi speleološki udžbenik. Poznavatelji svjetske speleološke literature ocjenjuju da je riječ o jednoj od trenutačno najboljih speleoloških knjiga na svijetu pa nije neobično što postoji interes za njezino prevođenje na engleski jezik. Ona je istinsko obogaćenje planinarske i speleološke literature, ne samo u Hrvatskoj, nego i na mnogo širem prostoru.

Na predstavljanju knjige 26. rujna u knjižnici HAZU-a na Strossmayerovom trgu u Zagrebu okupilo se više od 150 ljudi. O knjizi i njezinu nastajanju govorili su akademik Goran Durn, dr. Darko Bakšić, dr. Dalibor Paar, urednik Goran Rnjak, predsjednik PDS-a Velebit Mario Jelić, pročelnik Komisije za promidžbu i izdavaštvo HPS-a Alan Čaplar te pročelnica Komisije za speleologiju HPS-a Aida Barišić.

Knjiga se po promotivnoj cijeni od 150 kuna može nabaviti ili naručiti u Uredu HPS-a, Kozarčeva 22, u Zagrebu (uredhps@hps.hr) ili putem web-trgovine HPS-a.

Alan Čaplar

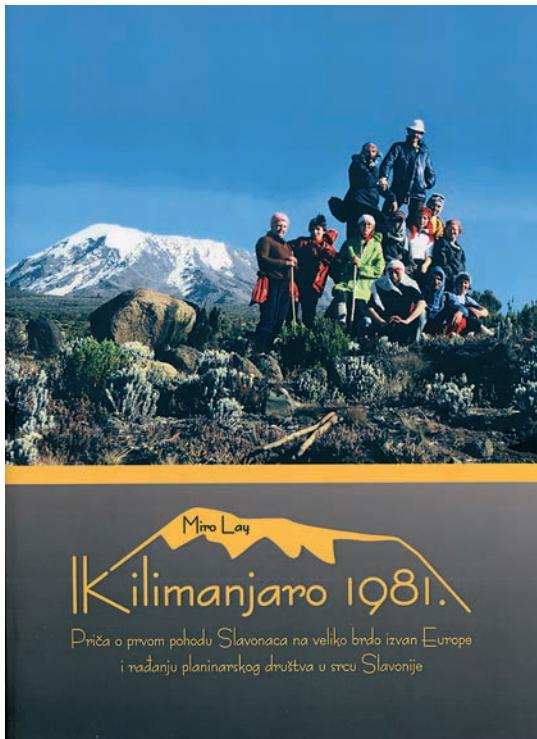

Predstavljanje knjige Speleologija u HAZU-u

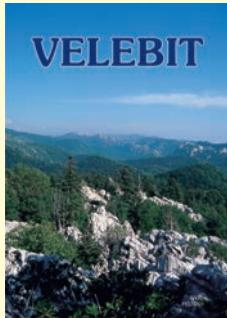
Miro Lay: »Kilimanjaro 1981.«

U izdanju udruge »Slavonski planinari« tiskana je proljetos knjiga pod naslovom »Kilimanjaro 1981.«. Riječ je o putopisnoj knjizi o prvom pohodu slavonskih planinara na »veliko brdo izvan Europe« i rađanju Planinarskog društva Đakovo. Na pohodu koji je trajao od 18. srpnja do 15. kolovoza 1981. sudjelovalo je 12 planinara, a izvedeni su usponi na Mt Meru (4565 m) i Uhuru Peak (5895 m, šestero sudionika). I tada je bilo jasno, a taj dojam nije izblijedio ni do danas, da je pohod na najvišu planinu u Africi zaslужan za velik zamah planinarstva u Slavoniji potvrdivši da planinari iz pretežito ravničarskoga kraja mogu svladati i ozbiljne planinarske izazove u visokom gorju. Autor knjige poznati je đakovački planinar Miro Lay, koji je bio vođa toga pohoda. Knjigu je kao dio planinarske biblioteke »Bršljan« uredio neumorni istraživač planinarske povijesti Đorđe Balić, a grafički ju je uredio Otmar Tosenberger, predsjednik udruge »Slavonski planinari«.

U knjizi su sabrani Layevi dnevnički zapisi pisani tijekom putovanja po Africi i nakon njega. Njegove bilješke odišu osebujnim, neposrednim stilom, ali više od svega entuzijazmom kakav je teško pronaći u suvremenoj planinarskoj literaturi. Glavna su obilježja toga stila iskrenost i neposrednost. Iako je od uspona

PREKO 60% POPUSTA !!!

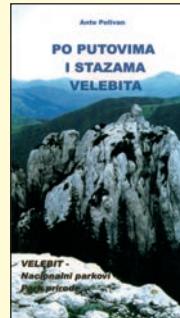
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografa
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

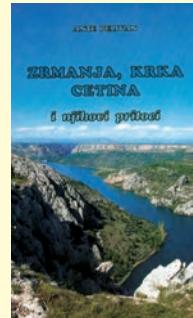
PTICE
Autor: **Davor Krnjetić**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIĆ PO PRISTUPAČNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn
Sadašnja AKCIJSKA cijena je **290,00 kn**
Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarnica uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

na Kilimanjaro prošlo više od 35 godina, zahvaljujući živopisnom putopisnom stilu suvremenih čitatelja mogu doživjeti davne trenutke kao da se sve događa u današnjem vremenu i kao da su i sami dio ekipa koja polazi na neizvjesno putovanje. Knjiga nije pisana po sjećanju (pisanje je dovršeno 1984.) pa zabilježena zapažanja potpuno vjerodostojno dočaravaju prostor i vrijeme. Dodatnu draž cijelom dnevniku daju autentične fotografije iz 1981. Da je knjiga tiskana u vrijeme kada je napisana, ne bi mogla biti tako lijepo grafički

opremljena. U uvodnom je dijelu vrlo zanimljiv tekst o zamisli i pripremama za uspon na Kilimanjaro, a u završnom dijelu opći podaci o ekspediciji, autoru i osvrt na brojna vrijedna planinarska ostvarenja poslje pohoda.

Knjiga ima 100 stranica, tiskana je u B5 formatu i meko uvezana. Može se naručiti kod udruge »Slavonski planinari« i PD-a Đakovo (slavonski.planinari@gmail.com) po tiskarskoj cijeni od 60 kuna. Alan Čaplar

VIJESTI

Susret voditelja planinarskih skupina djece i mladih na Platku

Hrvatski planinarski savez organizirao je 30. rujna i 1. listopada na Platku 2. susret voditelja planinarskih skupina djece i mladih. Na susretu je sudjelovalo 33 planinara iz Varaždina, Splita, Rijeke, Zagreba, Murskog Središća, Drniša, Zadra, Karlovca, Kamanja, Ozlja, Opatije, Samobora i Svetе Nedelje. Susret je pripremila i vodila Radna skupina za djecu i mlade HPS-a, koju čine Maja Bišćan, Anita Kristian i Daniela Čupić.

Na početku susreta sudionicima se obratila dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica, koja je i sama aktivno angažirana u vođenju djece u matičnom planinarskom društvu. Slijedio je program ispunjen igrama, razgovorima i razmjrenom neposrednih iskustava. Članice Radne skupine za djecu i mlade na susretu su neposredno prenijele metodiku rada s djecom i mladima u Sloveniji, koju su upoznale prošle godine sudjelovanjem na tečaju za mladinske vodnike Planinske zveze Slovenije, o čemu su pisale i u časopisu »Hrvatski planinar«. Također su

BOJAN BARIC

prenesena iskustva s male planinarske škole koju na Alanu organizira HPS. U predvečernjim satima Alan Čaplar održao je prezentaciju o načinu pripreme, organiziranja i vođenja izleta s djecom. Na to izlaganje nadovezao se razgovor o iskustvima iz raznih skupina zastupljenih na Susretu. Drugoga dana susreta rad je nastavljen kroz edukativne radionice na otvorenom (orientacija, igre u prirodi, debata o zadanim temama).

Voditeljice skupa Maja Bišćan, Anita Kristian i Daniela Čupić pozvalе su sve planinare i voditelje planinarskih skupina djece i mlađih da redovito izvješćuju o svojim aktivnostima, da u organizaciji izleta i malih planinarskih škola koriste pozitivna iskustva drugih skupina te da na izletima s djecom uobičajene planinarske sadržaje čim ćeće obogaćuju edukativnim i motivirajućim igram. Prošle godine Skupština HPS-a usvojila je pravilnik o maloj planinarskoj školi, a također su tiskane dvije planinarske slikovnica i Dječji planinarski dnevnik, u čijem su stvaranju sudjelovala i zainteresirana djeca. Hrvatski planinarski savez posebno podupire organizirani planinarski rad s djecom i mlađima u planinarskim udružama pa je ovaj susret bio prilika da se izradi zahvalnost svima onima koji vođenjem djece i mlađih u planine razvijaju planinarstvo u svojim sredinama.

Alan Čaplar

Uspješan Tjedan planinarenja i penjanja u NP-u Paklenica

U tjednu od 24. do 30. rujna 2017. u Nacionalnom parku Paklenica, u sklopu projekta »Penjanje za sve«, održan je treći međunarodni Tjedan planinarenja i penjanja. Organizator Tjedna bio je Hrvatski planinarski savez. Skup je organiziran uz podršku JU NP Paklenica, Turističke zajednice Paklenica Rivijera te provedbenu ispomoć turističkih agencija Rajna iz Starigrada i Zara Adventure iz Zadra.

Snimanje promotivnog filma o penjanju u Paklenici

Gotovo stotinu alpinista i planinara iz Hrvatske, Češke, Slovačke, Mađarske, Slovenije i Italije uključilo se u bogat program Tjedna koji je sadržavao sudjelovanje u tematskim i stručnim radionicama, promotivnim druženjima u srcu Južnog Velebita i speleo-posjeti špilji Modrič. Vrijedi istaknuti da je tijekom Tjedna planinarenja i penjanja prijavljeno oko dvjesto ispenjanih zahtjevnih dugih smjerova, najviše u stijeni Anića kuka.

Hrvatski planinarski savez, koji je bio organizator i domaćin ovog skupa potudio se u najboljem svjetlu pokazati različita dostignuća te potencijale hrvatskog planinarstva pa su tako tijekom Tjedna izvedena

Erasmus+

predavanja o ženskoj ekspediciji na Mount Everest (Darko Berljak), o suradnji i kompatibilnosti penjačkih aktivnosti sa zaštitom prirode u NP-u Paklenica (Ivana Adžić), o potencijalima i mogućnostima za vrhunsko penjanje u Hrvatskoj (Boris Čujić) te o povijesti penjanja u Paklenici (Berislav Aleraj).

S obzirom na usmjerenost Projekta popularizaciji penjanja u prirodi, Hrvatski planinarski savez je u suradnji s NP-om Paklenica, osnovnom školom iz Starigrada te Stanicom planinarskih vodiča Zadar organizirao i aktivni boravak 32 djevojčica i dječaka dobi od 10 do 14 godina. Oni su imali priliku isprobati sportsko penjanje te se upoznati s osnovnim vještinama i znanjima nužnim za aktivan boravak u prirodi.

Sudjelovanje brojnih instruktora, vodiča i drugih eksperata iz svih šest planinarskih saveza učinio je Tjedan u Paklenici izuzetno korisnim za sve sudionike koji su uključivanjem u elemente programa i razmjenom informacija tijekom svih događanja s Velebita ponijeli još jedno bogato iskustvo.

Edukacija kroz razgovor s mladim penjačima

Hrvatski tim činili su Dorijan Klasnić i Stjepan Dubac (PDS Velebit), Ivana Podnar, Vladimir Mesarić, Marko Dukši, Orsat Kratofil i Antonio Begić (HPD Željezničar), Tea Čalogović i Iva Božić iz HPD-a Mosor, Vedran Salopek i Gordana Blažević-Salopek iz SPK-a Ogulin, Alan Račić iz PK-a Picugi, Barbara Gilić iz SPK-a Marulianus, Darko Mršnik iz RAK-a, Robert Pejić iz PD-a Belveder te Ivan Štefićar iz SPK-a Direkt. Projekt je financiran sredstvima nacionalnih planinarskih saveza uključenih u projekt te sredstvima Europske unije u sklopu programa »Erasmus+«.

Dorijan Klasnić

67. Dan slavonskih planinara održan na Strmcu

Ovogodišnji 67. Dan slavonskih planinara obilježen je u nedjelju 10. rujna na Strmcu. Susret su organizirali Udruga Slavonski planinari i HPD Strmac Nova Gradiška uz potporu Biciklističkog kluba Psunj. Vrijeme je bilo lijepo, ne suviše toplo, upravo prikladno za hodaće i aktivnosti na otvorenom.

Toga dana ujedno je obilježena 85. obljetnica HPD-a Strmac i 60. obljetnica Slavonskog planinarskog puta. Akcija je proširena 4. susretom planinara Vojvodine i Slavonije »Po panonskim gorama 2017.« O povijesti Slavonskog planinarskog puta svjedočila je prigodna izložba o razvoju Slavonskog planinarskog puta postavljena na vanjskom zidu kuće. Za ovu priliku tiskan je i prigodni letak, a u upotrebi je bio i pečat Dana slavonskih planinara.

Gosti iz Vojvodine, predvođeni bivšim (Iso Planić) i sadašnjim (Nikola Bobić) predsjednikom te sekretarom (Milivoj Erdeljan) Planinarskog saveza Vojvodine, došli su dan ranije, u subotu. Domaćini su ih poveli Slavonskim planinarskim putom do Gračanice, 8. kontrolne točke SPP-a. Članovi HPD-a

Slavonski planinari pred planinarskom kućom Strmac na Psunju

Strmac vode brigu da se ta gradina svake godine planinski obnavlja. Iste večeri prikazan je film koji prikazuje stanje prije obnove, simulaciju kako je utvrda mogla izgledati i kako će izgledati nakon planiranih radova obnove i konzervacije. Prikazana je i prezentacija o 60 godina SPP-a. Susret »Po panonskim gorama« sljedeće se godine održava u Vojvodini, krajem rujna ili početkom listopada.

U nedjelju se okupilo gotovo 300 sudionika iz 18 slavonskih i hrvatskih planinarskih društava te 6 društava iz Vojvodine i 2 iz BiH. U pozdravnom govoru se predsjednik Udruge Slavonski planinari

Otmar Tosenberger posebno se osvrnuo na značaj SPP-a. Dopredsjednik HPD-a Strmac Boris Lovrić ovom je prigodom prvi puta javno obznanio inicijativu da se Psunj proglaši zaštićenim područjem, što je podržano spontanim pljeskom svih sudionika. Otvorenu su nazočili i predstavnici grada Nova Gradiška, općine Cernik te član IO HPS-a Edo Bogović iz Novske.

Ponuđene su tri staze različitih dužina za hodanje, a Biciklistički klub Psunj poveo je rekreativnu vožnju brdskim biciklima. Najduža pješačka kao i biciklistička tura vodile su na Brezovo polje (985 m), najviši vrh Psunja i Slavonije. Za sigurnost sudionika brinuli su članovi Stanice HGSS-a Slavonski Brod.

Nakon povratka slijedio je odmor i druženje, grah za ručak pa zabavno-sportska natjecanja na visećoj kuglani, bacanje kamena, planinarska alka i potezanje užeta. Mlađi i hrabriji mogli su iskušati svoje sposobnosti na umjetnoj stjeni pored kuće. Pobjednicima su uručene diplome. Svim društvima su uručene zahvalnice za sudjelovanje a posebnu zahvalnicu je dobio najstariji sudionik Aleksandar Damjanović iz Novog Sada, stari poznavatelj slavonskih planina i vlasnik ovjerenog dnevnika i značke SPP-a od prije 30-ak godina.

Sljedeće godine domaćin 68. Dana slavonskih planinara druge nedjelje u rujnu bit će HPD Sokolovac iz Požege, koji će tada obilježiti 120 godina planinarskava u tome gradu.

Otmar Tosenberger

90. obljetnica »otkrića« Cerinskog vira

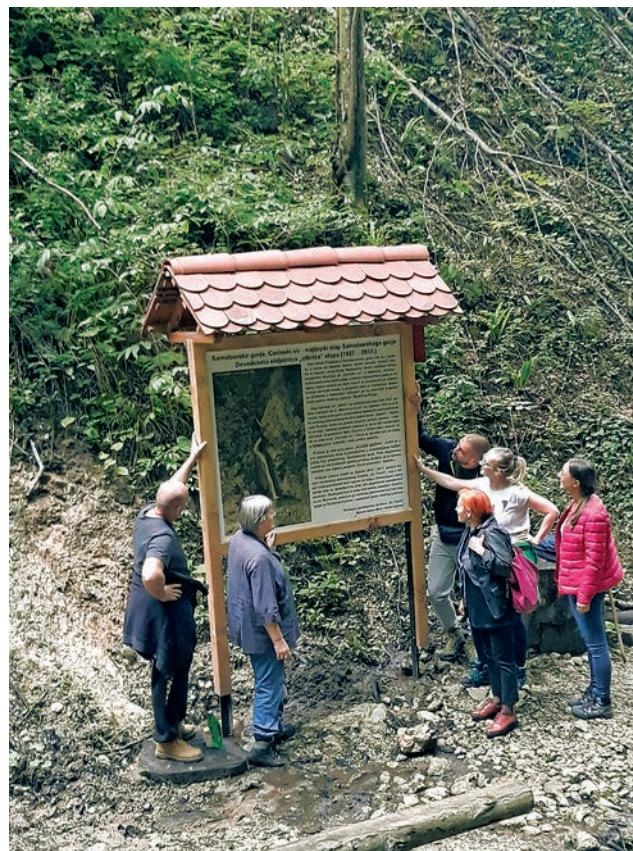
Iako kišovit, prvi vikend u rujnu bio je u znaku obilježavanja 90. obljetnice od »otkrića« Cerinskog vira, najljepšeg slapa u Samoborskom gorju. »Otkrili« su ga samoborski planinari 1927. godine. Skupina planinara, predvođena tadašnjim predsjednikom Stjepanom Šoićem, skrenula je, vraćajući se s Japetića, u kanjon potoka Javoreca te je naišla na 10 metara visok slap. Tadašnji kroničari zapisali su da su bili oduševljeni otkrićem, a u gostonici Mike Dumića u Smerovišu doznali su da se zove Cerinski vir. Ubrzo su planinari uredili okolne staze, označili planinarske putove i s manje ili više uspjeha sljedećih desetljeća održavali prilaze do slapa.

Članovi HPD-a Sv. Patrik iz Samobora nastavili su brigu o pristupima slalu pa su 2016. i 2017. uređivali uređivali pristupne planinarske putove, izgradili dva mosta, uredili strmi dio planinarskog puta uz slap, markirali nove dionice i postavili putokaze. Tako su radnim akcijama pripremili 90. obljetnicu »otkrića« slala.

Uz najljepši slap Samoborskoga gorja, o 90. obljetnici njegova »otkrića« u vikendu od 1. do 3. rujna održan je bogat program u kojem su sudjelovali članovi HPD-a Sv. Patrik, članovi Udruge Ekospiritus, izletnici i planinari. Kišovit vikend nije odgodio proslavu, ali je smanjio broj planinara na Cerinskom viru. Međutim, kiša je dala »snagu« slalu koji je na svoj »rođendan«, nakon velike suše, ponovno bio lijep i veličanstven, pun vode i svježine.

U petak 1. rujna održan je križni put sa svjećama od planinarskog doma Cerinski vir do slala te molitva za sve planinare koji su od njegova »otkrića« do danas prolazili uz vir i bili njegovi posjetitelji u sva godišnja doba.

Subota je započela likovnom kolonijom u kojoj su sudjelovali slikari i kipari Likovnog odjela Ogranka

Nova ploča u blizini Cerinskog vira

Matrice hrvatske iz Samobora. Nastale su lijepe slike Cerinskog vira, prve u povijesti za koje se zna. Slijedila je euharistija u kapeli sv. Izidora Seljaka uz planinarski dom Cerinski vir, koju je predvodio vlč. Andelko Katanec, povezavši evandelje o talentima s bogatstvom talenata koje su koristili svi oni koji su uredili planinarske putove i slap učinili pristupačnim za planinare i izletnike. Zajedništvo se nastavilo uz zajedničku večeru i druženje uz guitaru i harmoniku.

U nedjelju je u planinarskom domu Radovan Librić, uz priču o povijesti slala, otvorio prigodnu izložbu o Cerinskem viru za koju su stare novinske članke, stare razglednice, promotivne turističke materijale i slično prikupili Gordana Ivir, Tomislav Ivir i Radovan Librić. Planinarima je dan na korištenje i žig Cerinskog vira. Predstavljen je i novi promidžbeni materijal o Cerinskem viru čiji je tisak financiran sredstvima Grada Samobora.

Tako je Cerinski vir ponovno postao lijepo određene u Samoborskom gorju, s obnovljenim planinarskim putovima, uređenim planinarskim stazama i mostovima, a u okviru proslave u blizini slala postavljena je ploča o povijesti Cerinskog vira.

Radovan Librić

Otvorenie izložbe o Cerinskem viru u planinarskom domu Cerinski vir

Dan PD-a Mrsinj

130 planinara na danu PD-a Mrsinj

Planinarsko društvo Mrsinj iz Korenice obilježilo je početkom rujna sedmu obljetnicu svojega djelovanja. Tom prigodom izvedena su dva planinarska i jedan biciklistički uspon. Uz 95 planinara iz devet planinarskih društava koji su se popeli na Golu Plješivicu i Mrsinjgrad posebno atraktivn bio je nastup 35 biciklista iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine pod nazivom »Uspon na antenu« pod pokroviteljstvom Turističke zajednice Plitvička jezera. Dok su planinari »odradili« pohod na Mrsinjgrad za oko 3 sata, biciklistima i planinarama uspon na Golu Plješivicu trajao je oko pet sati.

Vrijedni organizatori iz PD-a Mrsinj na čelu s predsjednikom Marijanom Nahod pripremili su za sve sudionike piće dobrodošlice i planinarski ručak, a neizostavni su bili domaći kolači koje su napravile planinarke. Nakon ručka u restoranu Kunlun planinari su se zabavljali uz živu glazbu sastava iz Otočca i bili posebna atrakcija kineskim turistima koji su dolazili na dogovoren objed. Mnogi Kinezi su fotografirali one najveselije, a neke Kineskinje su čak i zaplesale s ličkim planinarima.

Svim planinarskim društvima i biciklističkim klubovima koji su sudjelovali u ovom susretu uručene su prigodne zahvalnice. Zanimljivo je da je najzastupljenije planinarsko društvo bio PD Strilež iz Crikvenice kojih je došlo 20, a uz domaćine tu su još bili Gospićani, Senjani, Kuterevčani, Slunjani i drugi lički planinari.

Tomislav Čanić

Planinarska izložba uz 65. obljetnicu HPD-a Lipa Sesvete

Prostrano potkrovљe u sesvetskom Muzeju Prigorja bilo je 5. listopada 2017. pretjesno za sve one koji su željeli prisustvovati otvorenju izložbe povodom 65. obljetnice HPD-a Lipa iz Sesveta. Upravni odbor planinarskog društva organizirao je tu izložbu u suradnji s kustosicom Dubravkom Habuš Skendžić i ravnateljicom Morenom

Želja Želle, a početni strah od nedostatka materijala ubrzo se pretvorio u pitanje »Kako sve stvari utrpati u tako mali prostor?«. Planinari su pronašli mnogo stare opreme na tavanima i u podrumima, a lokalni kolekcionar Ivan Pavičić donirao je za izložbu brojne eksponate prikupljane tijekom proteklih desetljeća.

Osim za planinare, izložba je bila veoma atraktivna za djecu koja su budućnost našeg planinarstva. Mališani su se uvlačili u šator i s divljenjem gledali alpinističku opremu koju su »lipaši« koristili na brojnim ekspedicijama, dok su stariji planinari sa sjetom proučavali dnevниke i značke na »Kekec« šeširima koji su se nekada nosili. Kako izgleda suvremena oprema prikazuje jedna vitrina čiji je sadržaj donirao Dražen Dugac, pobjednik prve edicije natjecanja »Velebit Highlander«.

Izložbu je otvorio predsjednik PD-a Lipa Zdravko Bartolić, a vrijedan rad Lane Krpina očitavao se na brojnim ilustriranim panoima koji su kroz fotografiju i tekst kazivali sve ono o čemu oprema nije mogla govoriti. Prikazana je povijest planinarskog društva Lipa i razvoj planinarstva u Zagrebu i Sesvetama, povijest izgradnje planinarskog doma i kapelice na Lipi, važnost uloge HGSS-a u sigurnosti u planinama ali i suvremeni razvoj planinarstva u simbiozi s održivim razvojem planinskog turizma.

Ova vrijedna izložba nimalo ne zaostaje za postavom planinarskih muzeja u Ogulinu, Samoboru, Mojstrani ili planinarskoj prijestolnici Chamonixu. Dok šećete između izložaka koji tiho pričaju svoju priču o prošlosti, prostor ispunjava zvuk ptičjeg pjeva, vjetra, šuštanja lišća, kiše i gromova – one najljepše glazbe koju toliko volimo slušati u planinama. Brojni posjetitelji bili su oduševljeni, te se slažu u činjenici kako su ovakve izložbe sastavni dio planinarstva i imaju veliku ulogu u širenju zdrave planinarske kulture i svijesti. Ishitreni, površni način života očituje se i u planinarskom pristupu velikog broja planinara početnika koji ne mare za povijest i tradiciju, a kultura neznanja i nezainteresiranosti

pogubno utječe na budućnost našeg planinarstva. Ono se ne sastoji samo od uspona na brdo, već i od brojnih popratnih aktivnosti na koje su nas podsjetili Sesvećani svojom izložbom: od 1952. godine kada je osnovan PD Lipa do danas, članovi društva su neizmjernom ljubavlju doživljavali i osjećali planine koje su pohodili, uвijek s namjerom da ideju o planinarstvu kao kulturi i načinu života prenesu mlađim naraštajima. Neizostavan dio priče je svaki pojedinac koji je odlazio na njihove izlete i pohode, pio čaj u planinarskom domu ili sudjelovao u radnim akcijama. HPD Lipa sa svojom bogatom poviješću čini važno poglavlje u prići o zagrebačkom planinarstvu, a radovalo bi nas kada bi dio ovih eksponata bio u bliskoj budućnosti uvršten u stalni postav planinarsko-alpinističkog muzeja.

Matej Perkov

Stotinjak planinara uživalo u jesenskim vizurama Središnje Istre

Četvrti po redu Festival pješačenja u Borutu privukao je više od stotinu planinara koji su iskoristili predivan topli jesenski dan 8. listopada kako bi mogli uživati u vizurama Središnje Istre. Festival je otvorio načelnik Općine Cerovlje Emil Daus, koji je istaknuo kako su dvije pješačke staze osmiшljene, očišćene i označene zalaganjem i radom mještana, od kojih je kasnije i pješačenju prisustvovao Toni Fabijan.

Prekrasan krajolik u Središnjoj Istri

Radovi na stazi odrađeni su tijekom 2013. i 2014. godine, kada je održan i prvi borutski festival pješačenja. Prilika je to, rekao je Daus, da se iskoriste potencijali koje taj kraj ima. Poslije su predsjednica PD-a Pazinka Patricija Jedrejčić i licencirana vodičkinja Sonja Levak upoznale prisutne sa stazom te su se pješaci podijelili u dvije skupine – na one koji će pješačiti po kraćoj turi i onoj duljoj – do vrha Stari Draguć i do samog Draguća.

Put je planinare vodio od željezničke stanice u Borutu, uz prugu i šumski put, ispod Istarskog ipsilona pa dalje prema ostacima crkvice Svetog Kocijana (475 m). Mještani su uredili okoliš crkvice, tako da se sada jasno vidi ostatak jednobrodne građevine. Zbog flišne konfiguracije ostaci povijesnih slojeva u ovom dijelu Istre teško su uočljivi, a s ovog se područja u pulskom Arheološkom muzeju čuvaju ostaci s pretpovijesnog nalazišta, istaknula je okupljenima Sonja Levak u kratkoj prezentaciji povijesti ove crkvice. Toni Fabijan je

Sudionici pohoda po Središnjoj Istri

okupljene upoznao s načinom života obližnjih zaselaka i trudom koji su uložili u čišćenje ovog mikrolonaliteta.

Od ruševina crkvice planinari su nastavili uz zaselak Bonašini te prema zaseoku Tenčići. Planinarima, kojih je bilo u rasponu od 5 do 80 godina, pristiglima iz cijele Istre, polako su se otvarali pogledi na horizont Središnje Istre i zvonike u Lindaru i Gračiću te na brojna naselja ispod Učke i Ćićarije.

Planinari su nastavili pješačenje i pristigli su na vidikovac pokraj Paza, s kojeg se jasno vidjela cijela okolica. Uslijedilo je spuštanje i povratak preko Makarske Vasi. Na kraju doline blagim usponom dugim oko kilometar put je vodio u pitomu plodnu zaravan punu obrađenih polja. Preko sela Sandalji planinari su se vratili u Borut, prošavši pokraj crkvice Svetog Duha koja na ulaznim vratima ima glagoljskim slovima uklesanu godinu izgradnje – 1560. godinu.

Nakon petosatnog hodanja i prijeđenih 13 kilometara, oni umorniji su se zaustavili, dok su oni željni još hodanja nastavili put pitoreskнog Draguća. Na tom dijelu puta prošli su pokraj najviše kote Središnje Istre – gradine Starog Draguća (503 m). U povratku su planinari do Boruta išli kružnom stazom preko Komarije.

Pokrovitelji manifestacije bili su Općina Cerovlje i Istarska županija – Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb.

Anton Finderle

HPD HZZO Požega proslavio 10 godina

HPD HZZO Požega na svom je godišnjem izletu od 29. rujna do 1. listopada 2017. na Sjeverni Velebit proslavio 10 godina postojanja i rada. Na izlet je pošlo 53 od ukupno 63 člana Društva. Smještaj je bio u Šumarskoj kući i muzeju, te u konobi Jure u Krasnu. Izlet je bio – jedna grupa Krasno, Jezera, Mali Rajinac, Zavižanski Pivčevac, Zavižan, dok je druga grupa išla od Zavižana na Mali Rajinac i nazad. Na Mali Rajinac popeli su se

svi naši juniori, najmlađi je samo 7 godina, na koje smo posebno ponosni. Održana je i godišnja izvještajna skupština na kojoj je 7 planinara dobilo zahvalnice za 10-godišnji aktivan rad u planinarskom društvu. Prekrasno vrijeme koje smo na izletu imali, pružilo nam je posebno zadovoljstvo doživljaja planine i njenih vrhova, a i bilo razlog više za veselje i slavlje našeg jubileja. U nedjelju, prije polaska kući bili smo na misi u Župnoj crkvi u Krasnu, obišli svetište Majke Božje od Krasna, te utočište za medvjede u Kuterevu. Potaknuti ljepotom planine, ulazimo u novu radnu godinu puni elana, želje za novim planinarskim iskustvima i radom za svoje Društvo.

Nada Banović

Izložba fotografija Zorana Stanka »U zagrljaju ljepotine«

U multimedijalnoj dvorani Planinarskog muzeja u Ivancu otvorena je 6. listopada izložba fotografija »U zagrljaju ljepotine«. Autor fotografija je ivanečki planinar Zoran Stank. Izložba sadrži pedesetak iznimnih fotografija planine Ivanščice, koje tu najviše zagorsku planinu prikazuju u svoj njezinoj ljepoti. Izložbu je otvorio gradonačelnik Ivanca Milorad Batinić, a okupljenima su se osim autora obratili ravnateljica muzeja Marina Držaić i pročelnik Komisije za promidžbu i izdavaštvo HPS-a Alan Čaplar.

Grad Ivanec pod Ivanšćicom ima bogatu i plodnu planinarsku tradiciju (tu je prije 120 godina osnovana jedna od prvih podružnica HPD-a) a treba istaknuti da nema u Hrvatskoj mesta u kojem je planinarska povijest toliko ispunjena i isprepletena s planinarskom fotografijom. Tridesetih godina 20. stoljeća u ivanečkoj podružnici HPD-a Otokar Hrazdira osnovao je foto-sekciju, koja je 1936. počela čak izdavati i specijalizirano fotografsko glasilo »Galerija« (dosad jedini časopis posvećen isključivo planinarskoj fotografiji). Nakon Drugog svjetskog rata tradicija planinarske fotografije u Ivancu nastavila se nizom izložbi, najviše zahvaljujući svestranom djelovanju planinara Cvjetka Šoštarića koji je bio ujedno i predsjednik Foto-saveza Jugoslavije. Posebno je lijepo vidjeti da se ta plodna tradicija planinarske fotografije u Ivancu nastavlja djelovanjem mladog planinarskog fotografa Zorana Stanka.

Članovi HPD-a HZZO iz cijele Hrvatske okupljeni u Krasnu

Otvorenie izložbe fotografija Zorana Stanka u Ivancu

Zoran Stanko rođen je 1983. u Varaždinu. Živi u Ivancu, gdje je završio osnovnu školu i opću gimnaziju. Diplomirao je 2010. na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, a tri godine potom na istom je fakultetu završio poslijediplomski studij i stekao zvanje sveučilišnog specijalista za vanjsku politiku i diplomaciju. Fotografijom se počeo baviti prije petnaestak godina. Kako i sam ističe, ljubav prema fotografiji s godinama je samo rasla i postajala intenzivnija. Više od 600 puta posjetio je Ivanščicu, ali i brojne druge hrvatske planine. Ovo je njegova druga samostalna izložba fotografija. Prva se zvala »Ivanečki kontrasti« i održana je u siječnju 2015. godine. Jedna njegova fotografija bila je objavljena i na naslovniči weba Ujedinjenih naroda, a više fotografija našlo je svoje mjesto na stranicama časopisa »National geographic«.

ZORAN STANKO

Predvečerje na Ivanščici

Nije pretjerano reći da se Zoran Stanko u kratkom vremenu razvio u jednog od najboljih hrvatskih planinarskih fotografa. Posebno oduševljava bogatstvo boja na izloženim snimkama – gotovo da nema boje i nijanse koju znatiželjno oko neće pronaći na njegovim fotografijama. On je planinarskoj fotografiji dao i novu (treću) dimenziju – mnoge slike snimljene su dronom koji omogućuje sasvim nove vizure i perspektive. Imajući u vidu ljepotu njegovih fotografija Hrvatski planinarski savez odlučio je zidni kalendar za 2018. godinu ispuniti isključivo fotografijama Zorana Stanka kako bi i planinari širom Hrvatske mogli uživati u njegovim iznimnim fotografijama.

Alan Čaplar

ZORAN STANKO

Dan Via Dinarice obilježen usponima na vrhove Dinarskoga gorja

Od prošle godine prvoga vikenda u listopadu obilježava se međunarodni dan Via Dinarice. Udruge Terra Dinarica iz Sarajeva, Via Dinarica Croatia iz Zagreba te RRA Zeleni kras iz Postojne pozvale su tom prigodom planinare, bicikliste, penjače, trkače, izletnike i ljubitelje aktivnog odmora da 7. ili 8. listopada poduzmu izlet na bilo koji dio puta Via Dinarica te da to dokumentiraju svojim fotografijama, video klipovima ili opisima izleta. Takođim istovremenim usponima na vrhove Via Dinarice simbolično su se povezali vrhovi, narodi i ljubitelji aktivnog odmora na cijeloj trasi Via Dinarice, od Postojnske jame do vrha Maja Jezerce u Albaniji. Iz Hrvatske u obilježavanju dana Via Dinarice sudjelovali su članovi HPD-a Mosor, HPD-a Željezničar, PU-a Dinaridi, PD-a Viškovo, PD-a Vrapče, PD-a Dubrovnik, HPD-a Zagreb-Matica, HPD-a Gorščica, PD-a Opatija te još nekoliko udruga, ukupno više od 500 planinara. Fotografije svjedoče o uspješnim usponima na vrhove Dinare, Velebita, Biokova i Gorskog kotara, kao i o usponima na vrhove nekih jadranskih otoka. Autore najzanimljivijih fotografija organizatori su nagradili simboličnim darovima (atraktivni stolni kalendar za 2018. godinu s podlošcima za čaše i dnevni planinarske obilaznice »Vila Velebita»).

Središnji događaj povodom dana Via Dinarice ove godine bila je dvodnevna terenska edukativna radionica

Predavanja o Via Dinarici u Podzemnom gradu Paklenice

7. i 8. listopada na južnom Velebitu, u Nacionalnom parku Paklenica, koju je organizirala Stanica planinarskih vodiča Zagreb u sklopu projekta koji se provodi uz potporu Ministarstva turizma RH. Terenskim obilaskom Paklenice više od stotinu sudionika, među kojima i 40-ak djece, upoznalo je zanimljivosti NP-a Paklenica te sudjelovalo u nizu predavanja u Podzemnom gradu Paklenice. Za djecu je organizirana atraktivna penjačka vježba, a za okupljene poduzetnike i planinare posjet špilji Manita peć te ugostiteljskim objektima »Lugarnica« i »Degenija«. Svi sudionici dobili su dnevne planinarske obilaznice »Vila Velebita«, posvećene

Terenska edukacija u Velikoj Paklenici

Dalmatinski planinari na planini Dinari

Planinskoj satniji Velebit, koja ove godine obilježava 25. obljetnicu formiranja, a o samoj obilaznici i djelovanju satnije okupljenima je govorio njezin osnivač Željko Avdagić. Voditeljica projekta PARCS Valentina Futač govorila je o sustavu zaštite okoliša u Hrvatskoj i održivom razvoju planinskog turizma, a pročelnik SPV-a Zagreb Alan Čaplar predstavio je projekt Via Dinarica, trasu puta i dosadašnja postignuća. Svoja zapažanja i iskustva također su sudionicima dana Via Dinarice prenijeli predsjednik HPD-a Mosor iz Splita Denis Vranješ i članica HGSS-a Milena Šijan, koja se 2009. kao članica hrvatske ženske alpinističke ekspedicije uspela na vrh Mount Everesta.

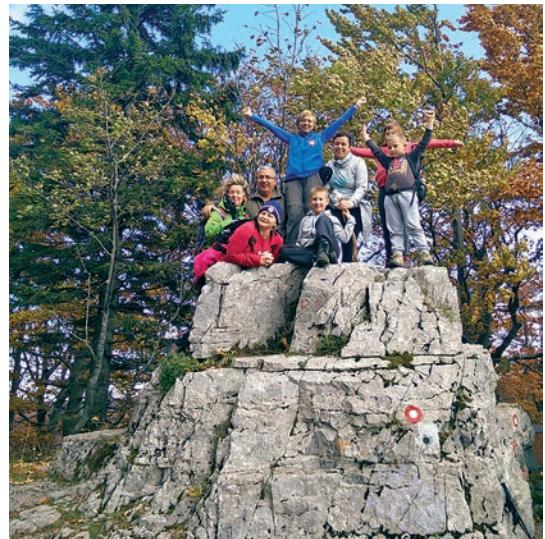
Via Dinarica je put namijenjen planinarima, biciklistima i drugim izletnicima koji posjećuju Dinaride

kao turisti, ali istodobno i platforma za razvoj i unapređenje životnih i radnih uvjeta za ljude koji u Dinaridima žive. Jedan je od temeljnih ciljeva projekta, uz planinarske aktivnosti, promovirati lokalno gospodarstvo i time turistima približiti domaću hranu, smještaj, različite usluge i slično. Osim toga, središnji motiv Via Dinarice je regionalno povezivanje u ostvarenju zajedničkih razvojnih ciljeva. Taj motiv izražen je kroz projektni moto Via Dinarice - eng. »Connecting naturally« - prirodno povezuje. Više informacija o putu Via Dinarica može se pronaći na platformama viadinarica.com i viadinarica.hr.

Alan Čaplar

Članovi HPD-a Mosor na Velebitu

Članovi PD-a Viškovo na Risnjaku

GORAN ŠEPIĆ

Planinarenje na Žbevnici

Na Žbevnici održan Dan istarskih planinara

U nedjelju 15. listopada održan je na Žbevnici, u prekrasnom jesenskom ugođaju, Dan istarskih planinara. Jubilarnim 15. susretom istarskih planinara ujedno je obilježeno dovršenje potpune obnove planinarske kuće »Žbevnica«.

U selu Brest, na početnoj i krajnjoj točki susreta, okupilo se 250 planinara i gostiju. Pristigla su istarska planinarska društva Planik Umag, Glas Istre i Elektroistra iz Pule, Montero Rovinj, Pazinka, Skitaci Labin, Opatija, Knezgrad Lovran i Lisina Matulji. Došli su također i planinari iz susjedne županije, članovi planinarskih društava Strilež Crikvenica, Petehovac Delnice, Obruč Jelenje, Kamenjak, Platak i Pliš iz Rijeke, te vjerni priatelji iz Slovenije, planinari iz Obalnog planinskog društva Koper. Nakon okrjepe uz čaj, kavu i kolače u obnovljenoj planinarskoj kući, planinarilo se po vršnom grebenu Žbevnice, sve do Špičastog vrha (957 m), najzapadnijeg hrvatskog vrha na Ćićariji. Zahvaljujući izvanrednoj vidljivosti, planinari su uživali u nezaboravnim vidicima, koji su se od Dolomita na sjeverozapadu nizali preko prepoznatljivih obrisa Triglava, Kamniškog sedla, slovenskog Snežnika te ćićarijskih vrhova i Vojaka sve do doline Mirne s Motovunom i svjetlucave površine Jadrana na zapadu.

Nakon prijeđenih 10 kilometara i ukupne visine od 440 metara, slijedio je ručak ispred bivše škole u Brestu, gdje su se planinarima pridružili i žitelji sela Bresta. Tom prilikom planinarima se obratio predsjednik Istarskog planinarskog saveza Goran Šepić. Podsjetno na povijest planinarske kuće pod Žbevnicom, koja je obnovljena marom članova HPD-a Planik Umag uz posebno zaganje Svetislava Dušanića i pomoć brojnih donatora i suradnika. Planinarska kuća je tako ponovno na usluzi planinarima i izletnicima, kao sigurno utočište i mjesto odmora. Igor Eterović, član Izvršnog odbora HPS-a

pozdravio je skup u ime predsjednika HPS-a prof. dr. Hrvoja Kraljevića i Izvršnog odbora, uz čestitke za 15. jubilarni susret. Potom su dodijeljena priznanja i zahvalnice zaslужnim planinarima i udrugama. Priznanje za doprinos razvoju planinarstva u Istri primio je Serđo Težak iz PD-a Elektroistra. Zahvalnica za doprinos razvoju planinarstva u Istri dodijeljena je Udrizi za upravljanje zajedničkom imovinom sela Brest, a preuzeo ju je gospodin Mladen Mikac. Zlatnu značku za 12 sudjelovanja na Danu istarskih planinara primile su Gordana Plavšić iz PD-a Glas Istre te Marija Roviš i Elda Zugan iz HPD-a »Planik«.

Vodići na pohodu bili su članovi SPV Istra, a za sigurnost su se brinuli gorski spašavatelji iz HGSS Stanice Pula. Susret su organizirali Istarski planinarski savez i HPD Planik Umag, uz pomoć Doma za starije osobe Buzet i stanovnika sela Brest.

Goran Šepić

Denali u Zagrebu

HPD Zagreb-Matica poziva zainteresirane planinare da razgledaju izložbu fotografija pod naslovom „Uspon na najhladniju planinu – Denali, subarktik Aljaske“. Autorica fotografija je članica Kristina Marjanović. Izložba je otvorena od 13. listopada do 14. prosinca 2017. u društvenim prostorijama HPD-a Zagreb-Matica, svakog radnog dana od 18 do 21 sat. Izložbu je priredio Foto-kino klub HPD-a Zagreb-Matica.

KRISTINA MARJANOVIĆ

HPD ZAGREB - MATICA

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

DENALI SAD 6194 m

USPON NA NAJHLADNIJU PLANINU

DENALI SUBARKTIK ALJASKE

KRISTINA MARJANOVIĆ

Izložba je otvorena od 13. listopada do 14. prosinca 2017. godine

HPD Zagreb-Matica Foto-kino klub HPD 'Zagreb-Matica'

Foto-natječaj PD-a Rudač Moravice

PD Rudač Moravice poziva zaljubljenike u planinarenje i fotografiranje da sudjeluju u natječaju za najljepšu planinarsku fotografiju. Natječaj je otvoren do 1. prosinca, a proglašenje pobjedničke fotografije održat će se 16. prosinca 2017. Fotografije se predaju isključivo slanjem na adresu elektroničke pošte rudac@moravice.com. Jedan autor može poslati najviše tri fotografije. Autor slanjem fotografije jamči da je osobno snimio fotografiju i to na planinarskom izletu.

Fotografije prikupljene putem natječaja PD Rudač, koristit će isključivo u promotivne i humanitarne svrhe: objavu na Facebooku, internetu i drugim medijima, za

prikazivanje na izložbi fotografija te u izradi brošura ili prodaji u humanitarne svrhe. Pri svakom korištenju fotografija iz ovog foto natječaja PD Rudač naznačit će autora fotografije.

Proglašenje pobjednika održat će se na donatorskoj večeri u subotu 16. prosinca 2017. u Bistrou Kamačnik, Vrbovsko s početkom u 20 sati. Nagrađena fotografija, kao i sve odabrane fotografije moći će se kupiti putem licitacije. Sva prikupljena sredstva bit će iskorištena za uređenje edukativno-umjetničke staze prema Ledenoj jami u Moravicama. Autoru najljepše fotografije bit će dodijeljena prigodna nagrada – košara s domaćim proizvodima goranskih proizvođača. Milan Vukelić

KALENDAR AKCIJA

-
- 5. 11. Martinjsko planinarsko druženje na Belecgradu**
Južni dio Ivanščice, pl. kuća Belecgrad
HPD Belecgrad, Belec
 - 11. 11. Ivanečko planinarsko Martinje**
Ivanščica
PK Ivanec, Ivanec
 - 11. - 12. 11. Planinarsko Martinje u Kutjevu**
Krnčija, Kutjevo
HPD Vidim, Kutjevo
 - 11. 11. Memorijalni uspon na Strinčjeru**
Nuncijata - Strinčjera - tvrđava Imperial (Srd)
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
 - 12. 11. Pohod na najviši vrh Slavonije**
Psunj, Strmac - Božikovačka kosa - Dobra voda - Brezovo polje
HPD Strmac, Nova Gradiška
 - 2. 12. Planinarski divani - planinarska zabava slavonskih planinara**
Osijek
PD Zanatlija, Osijek
 - 6. 12. Proslava 20. obljetnice PD-a Imber**
Omiš
PD Imber, Omiš
 - 9. 12. Planinarski pohod povodom sv. Lucije**
Škitica
PD Skitaci, Labin
 - 10. 12. Pohod Ivanečkom planinarskom obilaznicom**
Ivanščica
PK Ivanec, Ivanec
 - 10. 12. Međunarodni dan planina - izlet u nepoznati Papuk**
Papuk
Udruga Slavonski planinari, Osijek i JU Park prirode Papuk, Velika
 - 16. 12. Božićno-novogodišnja noć planinara**
Kozjak, pl. dom Malačka
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
 - 16. 12. Noći pohod na Oštrc**
Samoborsko gorje, Oštrc
HPD Željezničar, Zagreb
 - 16. 12. 22. Memorijalni pohod Fokinom stazom**
Pakrac - sjeverni pakrački vinogradi - Omanovac
PD Psunj, Pakrac
 - 17. 12. Četiri godišnja doba - zima na Metlači**
Metlača, Kaluđerovac
PD Željezničar, Gospic
 - 17. 12. Četiri godišnja doba - zima na Oštari**
Oštra, Gospic
PD Željezničar, Gospic
 - 17. 12. Dani planina u Kaštel Kambelovcu**
Kozjak, pl. kuća Pod Koludrom - pl. sklonište Orlovo gnijezdo - Marića staje – sv. Ante – pl. dom Pod Koludrom
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
 - 17. 12. Božićni pohod po Kalničkoj gredi**
Vratnik - Kalnik
PD Kalnik, Križevci
 - 17. 12. Pohod na Hahlić, planinarski oproštaj sa 2017. godinom**
Grobničke Alpe, Podkilavac - pl. dom Hahlić
PD Obruc, Jelenje
 - 17. 12. Dan Kamenjaka**
Kamenjak iznad Grobničkog polja
PD Kamenjak, Rijeka
 - 26. 12. Tradicionalni uspon na Sniježnicu na blagdan sv. Stjepana**
Sniježnica, Mihanići - Kuna Konavoska - Sveti Ilij
HPD Dubrovnik, Dubrovnik

IGLU ŠPORT

NAJVEĆA PONUDA PLANINARSKE OPREME

www.iglusport.hr